

Arferion grwpio ar gyfer cymorth dysgu

Ymchwil i ymchwilio i'r defnydd o grwpiau mewn ysgolion gyda ffocws ar addysg gynhwysol ac anghenion dysgu ychwanegol

Ymchwil

Dogfen ymchwil rhif: 070/2023
Dyddiad cyhoeddi: Ionawr 2023

Arferion grwpio ar gyfer cymorth dysgu

Cynulleidfa	Mae'r ddogfen hon wedi'i hanelu at lunwyr polisi, ymchwilwyr a gweithwyr proffesiynol sydd â diddordeb yn y system addysg yng Nghymru, yn enwedig gan ei bod yn ymwneud ag addysg gynhwysol a dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol.
Trosolwg	<p>Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau ymchwil i arferion grwpio a ddefnyddir mewn ysgolion at ddibenion cymorth dysgu, gan ganolbwyntio'n benodol ar addysg gynhwysol a dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol. Fe wnaeth yr ymchwil geisio ymchwilio i benderfyniadau addysgwyr mewn perthynas ag arferion grwpio a sut roedd dysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad is yn eu profi cyn ac yn ystod y pandemig.</p> <p>Awduron: Carmel Conn, Lisa Formby, Charlotte Greenway, Cathryn Knight a David Vittle Thomas</p>
Camau i'w cymryd	Adroddiad wedi'i rannu â lluniwr polisi Llywodraeth Cymru
Rhagor o wybodaeth	<p>Dylid cyfeirio ymholiadau am y ddogfen hon at: Carmel Conn Prifysgol De Cymru Campws y Ddinas (D llawr) Casnewydd NP20 2BP e-bost: carmel.conn@southwales.ac.uk</p> <p> @WG_Education Facebook/EducationWales</p>
Copïau ychwanegol	Gellir gweld y ddogfen hon o wefan Llywodraeth Cymru yn https://hwb.gov.wales/datblygiad-proffesiynol/y-strategaeth-genedlaethol-ar-gyfer-ymchwil-ac-ymholiad-addysgol/rhwydwaith-tystiolaeth-gydweithredol/
Dogfennau cysylltiedig	Ymchwil i sefydlu gwaelodlin ar gyfer y system Anghenion Addysgol Arbennig yng Nghymru https://gov.wales/research-establish-baseline-special-educational-needs-system-wales

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.
This document is also available in English.

Cynnwys

Rhestr o dablau	2
Geirfa	3
Crynodeb gweithredol	4
1. Cyflwyniad	6
2. Adolygiad o lenyddiaeth	8
3. Methodoleg	13
4. Canfyddiadau'r arolwg CADY	18
5. Profiadau dysgwyr o grwpiau a barn athrawon	28
6. Trafodaeth ac argymhellion	43
7. Cyfeirnodau	48
Atodiad 1 — Arolwg ar-lein ar gyfer CADY	52
Atodiad 2 — Strwythur y grŵp ffocws	62
Atodiad 3 — Canllaw pwnc ar gyfer cyfweiliadau disgyblion	63
Atodiad 4 — Canllaw pwnc ar gyfer cyfweiliadau athrawon	64

Rhestr o dablau

Tabl 1 Mathau o grwpiau a ddefnyddir mewn ysgolion cynradd ac uwchradd	20
Tabl 2 Rhesymau dros arferion grwpio mewn ysgolion	22
Tabl 3 Rhaglenni addysgu a ddefnyddir mewn ysgolion	23
Tabl 4 Amllder arferion grwpio mewn ysgolion	24

Geirfa

Acronym/Gair allweddol	Diffiniad
ADY	Anghenion dysgu ychwanegol
CADY	Cydlynnydd anghenion dysgu ychwanegol
CEN	Rhwydwaith Tystiolaeth Gydweithredol
EAS	Y Gwasanaeth Cyflawni Addysg
HEI	Sefydliad Addysg Uwch
IDP	Cynlluniau Datblygu Unigol
NSERE	Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Ymchwil ac Ymholiadau Addysgol
AAA	Anghenion addysgol arbennig
UWTSD	Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant

Crynodeb gweithredol

Diben yr ymchwil

Mae grwpio dysgwyr, er enghraifft yn seiliedig ar gyrhaeddiad, yn gyffredin o fewn systemau addysg, er nad oes digon o ymchwil iddo yng nghyd-destun Cymru. Nod yr ymchwil archwiliadol hwn oedd darparu gwybodaeth am batrymau arferion grwpio ar gyfer dysgwyr sy'n cael eu haddysgu mewn grwpiau cyrhaeddiad is, yn enwedig y rhai ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY), yn ogystal â gwybodaeth am benderfyniadau addysgwyr mewn perthynas â'r rhain. Yn ogystal, ceisiodd yr ymchwil gael mewnwelediad i brofiadau dysgwyr o gefnogaeth o fewn grwpiau set is, gan gynnwys tua adeg pandemig Covid-19, yn ogystal â blaenoriaethau dysgwyr ac athrawon ar gyfer y dyfodol.

Dulliau

Cynhaliwyd y prosiect mewn dau ranbarth addysg yng Nghymru, y Gwasanaeth Cyflawni Addysg (EAS) yn rhanbarth y de-ddwyrain a thri awdurdod yn rhanbarth y de-orllewin. Casglwyd data gan ddefnyddio arolwg ar-lein o CADY ysgolion cynradd ac uwchradd (n=102) yn y ddau ranbarth hyn, yn ogystal â grwpiau ffocws a chyfweliadau â dysgwyr, athrawon a chynorthwyr addysgu mewn ystod gynrychioliadol o ysgolion uwchradd. I gyd, cynhaliwyd 14 grŵp ffocws gyda 70 o ddysgwyr ym Mlynnyddoedd 8 a 9. Gwahoddwyd dysgwyr oedd yn cael eu haddysgu mewn grwpiau cyrhaeddiad is a grwpiau 'ymyrraeth' i gymryd rhan yn yr ymchwil ynghyd â'r athrawon a'r cynorthwyr addysgu (n=10) a oedd yn arwain y grwpiau hyn

Canfyddiadau

Mae'r canfyddiadau allweddol mewn perthynas â'r ymchwil fel a ganlyn:

- Y grŵp a ddefnyddir amlaf ar draws y cyfnodau cynradd ac uwchradd ar gyfer pob dysgwr oedd gallu cymysg, ond ar gyfer pynciau craidd yn y ddau gyfnod oedran roedd yn seiliedig ar allu. Mae'r ffigur a adroddwyd ar gyfer dysgwyr oedran uwchradd a addysgir mewn grwpiau gallu ar gyfer pynciau craidd yn debyg i ffigurau a geir mewn manau eraill yn y DU.
- Disgrifiwyd ystod eang o arferion grwpio gyda'r prif bwrpas yn cael ei nodi fel cefnogaeth ar gyfer dysgu academaidd. Roedd hyn yn wir ar gyfer pob dysgwr yn ogystal â dysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad is a'r rhai ag anghenion dysgu ychwanegol, gyda grwpio yn cael ei ddisgrifio fel ffordd effeithiol o godi cyrhaeddiad a sicrhau cynnydd i bob dysgwr.

- Mynegodd athrawon gred gref mewn grwpio yn ôl cyrhaeddiad i ddarparu cefnogaeth a her briodol ac, yn ychwanegol ar gyfer dysgwyr ag ADY, o fagu hyder a hunan-barch.
- Mynegodd y dysgwyr werthfawrogiad cryf o'r perthnasoedd ffafriol rhwng athrawon a disgyblion a'r agweddau cadarnhaol a brofwyd ganddynt mewn grwpiau cyrhaeddiad is a grwpiau ymyrraeth ac fe wnaethon nhw ddweud bod gwybod bod cymorth ar gael yn rhwydd yn hanfodol ar gyfer eu dysgu a'u hymdeimlad o les yn yr ysgol.
- Roedd diffyg symud rhwng grwpiau i lawer o ddysgwyr a gymerodd ran yn yr astudiaeth, gyda rhai dysgwyr yn cael eu haddysgu'n llawn amser yn yr un grŵp dros nifer o flynyddoedd.
- Disgrifiwyd hunaniaethau dysgu negyddol gan rai dysgwyr ac fe wnaeth athrawon gadarnhau natur stigmatiddio grwpiau cyrhaeddiad is mewn rhai lleoliadau.
- Roedd y profiad o ddysgu yn ystod y pandemig yn heriol oherwydd anawsterau wrth ddarparu cymorth dysgu ar-lein, y cynnydd yn nifer y dysgwyr oedd angen cymorth yn ystod y cyfnod hwn ac ymddieithrio dysgwyr.

Argymhellion allweddol

1. Mae tystiolaeth gref bod grwpio yn ôl cyrhaeddiad yn rhoi dysgwyr o dan anfantais mewn grwpiau is eu cyrhaeddiad. Argymhellir rhoi pwyslais o'r newydd ar gynhwysiant fel nod ar gyfer addysg yn ystod cyfnod adfer yn dilyn Covid-19.
2. Dylai'r sylfaen dystiolaeth mewn perthynas â defnyddio grwpiau cyrhaeddiad mewn ysgolion gael ei lledaenu'n ehangach fel ffordd o annog athrawon i fyfyrion a datblygu arferion mwy effeithiol.
3. Mae angen mwy o bwyslais ar bwysigrwydd hyblygrwydd wrth ddefnyddio grwpiau, gan ymgynghori'n llawn â dysgwyr mewn perthynas â barn am eu gallu a'u lleoliad mewn grwpiau ar gyfer cymorth dysgu.
4. Mae angen rhagor o ymchwil mewn perthynas â'r canlynol: cyfansoddiad grwpiau o ran amrywiaeth, llyfnder arferion grŵp, h.y. amllder dysgwyr yn symud rhwng grwpiau, ac yn olaf, natur wahaniaethol cwricwlwm ac addysgeg mewn gwahanol fathau o grwpiau.

1. Cyflwyniad

- 1.1 Ym mis Medi 2021, fe wnaeth Rhwydwaith Tystiolaeth Gydweithredol y Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Ymchwil ac Ymholiadau Addysgol (NSERE) wahodd datganiadau o ddiddordeb ar gyfer ymchwil i effaith Covid-19 ar system addysg Cymru. Yn benodol, gwahoddwyd ymchwil a oedd yn nodi bylchau mewn tystiolaeth ac yn hyrwyddo casglu tystiolaeth ar y cyd i fynd i'r afael â'r rhain.
- 1.2 O dan yr alwad hon, ariannwyd Prifysgol De Cymru mewn cydweithrediad â Phrifysgol Abertawe, Prifysgol Glyndŵr Wrecsam a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant (UWTSD) i gynnal ymchwil i faes arferion grwpio a ddefnyddir mewn ysgolion at ddibenion cymorth dysgu, gan ganolbwyntio'n benodol ar profiad dysgwyr sy'n cael eu haddysgu mewn grwpiau cyrhaeddiad is gan gynnwys y rhai ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY). Fe wnaeth yr ymchwil geisio ymchwilio i benderfyniadau addysgwyr mewn perthynas ag arferion grwpio a sut roedd dysgwyr yn eu profi cyn ac yn ystod y pandemig.
- 1.3 Mae'r adroddiad terfynol hwn yn amlinellu'r dull astudio ac yn cyflwyno canfyddiadau'r ymchwil. Mae'n cynnwys trafodaeth ar oblygiadau ar gyfer ymarfer, gan gynnwys awgrymiadau ar sut i ddefnyddio arferion grwpio i liniaru effaith andwyol y pandemig ar ddysgwyr sydd angen cymorth ychwanegol ar gyfer eu dysgu, gan gynnwys y rhai ag ADY, wrth i ni ddechrau ar gyfnod adferiad Covid-19 yng Nghymru.

Cefndir yr astudiaeth

- 1.4 Mae Cymru yn y broses o ddiwygiadau addysgol sylweddol, gan gynnwys datblygu cwricwlwm newydd a newidiadau i addysg athrawon a safonau proffesiynol. Nod y diwygio yw codi safonau a lleihau effaith anfantais ar gyrhaeddiad dysgwyr drwy roi mwy o bwyslais ar fynediad cyffredinol i'r cwricwlwm, dyheadau uwch i bob dysgwr, a hyblygrwydd wrth wneud penderfyniadau addysgol gan ysgolion ac athrawon (Llywodraeth Cymru 2020a).
- 1.5 Yn ogystal â'r diwygiadau hyn, mae'r system ar gyfer dysgwyr sydd angen cymorth ychwanegol ar gyfer eu dysgu yn cael ei thrawsnewid. Fe wnaeth Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 gyflwyno fframwaith deddfwriaethol unedig ar gyfer plant a phobl ifanc ar draws yr ystod oedran ehangach o 0-25 mlwydd oed, ynghyd ag un categori 'anghenion dysgu

ychwanegol' (ADY) i ddisodli'r diffiniad statudol o anghenion addysgol arbennig (AAA). Nod diwygio ADY yw sefydlu systemau mwy tryloyw, effeithlon a chydweithredol ar gyfer asesu, cynllunio a monitro'r ddarpariaeth ar gyfer dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol ac ar gyfer datrys gwrthdaro ac apeliadau (Llywodraeth Cymru 2021a). Darperir Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU) ar gyfer dysgwyr sy'n cael llawer mwy o anhawster wrth ddysgu nag eraill o'r un oedran.

- 1.6 Yn ystod pandemig Covid-19, mae'r rhaglenni diwygio wedi bod yn mynd rhagddynt ac, at ddibenion yr ymchwil yr adroddir amdano yma, mae'n bwysig nodi bod ysgolion ar hyn o bryd yn y broses o symud drosodd i'r system ADY newydd. Mae hyn yn golygu, er i'r system ADY ddechrau ar 1 Medi 2021 ar gyfer dysgwyr sydd newydd gael eu hadnabod fel rhai sydd ag ADY, mae'r rhai sydd wedi'u dynodi fel rhai ag AAA yn cael eu symud yn raddol i'r system newydd yn ystod cyfnod pontio o dair blynedd. Mae'r ymchwil hon, felly, yn adrodd ar brofiad arferion grwpio ar gyfer dysgwyr sydd wedi'u dynodi'n AAA ac ADY ar hyn o bryd. Yn nogfennaeth prosiect, defnyddiwyd y term 'ADY' gan ein bod yn credu bod ysgolion bellach wedi mabwysiadu'r derminoleg hon. Fodd bynnag, nodir bod y dysgwyr a gymerodd ran yn yr ymchwil yn cynnwys dysgwyr y nodwyd eu bod yn AAA yn Gweithredu Ysgol, Gweithredu Ysgol a Mwy a chyfnodau Datganiad Cod Ymarfer AAA Cymru (2004), ac efallai na fydd rhai ohonynt yn cael eu nodi fel ADY yn y pen draw o dan drefniadau newydd. Wrth gynnal yr ymchwil, cawsom wybod gan ysgolion mai dim ond dysgwyr sydd angen darpariaeth nad ydynt ar gael yn gyffredinol mewn lleoliad fydd yn cael eu nodi fel rhai sydd ag anghenion dysgu ychwanegol. Dylid nodi felly bod ffocws yr ymchwil ar arferion grwpio ar gyfer dysgwyr sydd angen cymorth ychwanegol ar gyfer eu dysgu, gan ganolbwyntio'n benodol ond nid yn unig ar anghenion dysgu ychwanegol.

2. Adolygiad o lenyddiaeth

- 2.1 Mae grwpio dysgwyr, er enghraifft yn seiliedig ar gyrhaeddiad, yn gyffredin o fewn systemau addysg ac fe'i gwelir yn eang fel ffordd o ymestyn dysgwyr sy'n cyrraedd yn uwch, ond hefyd o ddarparu cymorth â ffocws i'r rhai sy'n is eu cyrhaeddiad (Taylor et al. 2017). Gall grwpio fod ar sawl ffurf gyda'r mwyaf cyffredin gan gynnwys bandio ar gyfer pynciau, ffrydio ar draws pynciau, a gosod ar gyfer grwpiau llai ac agweddau ar bynciau (Francis et al. 2017a). Defnyddir grwpio mewn ysgolion ar draws yr ystod oedran gyda thystiolaeth o grwpio yn seiliedig ar gyrhaeddiad hyd yn oed o fewn addysg plentyndod cynnar (Ioan 2022), ond gyda defnydd eang mewn cyfnodau oedran diweddarach. Mae'r ffigurau'n awgrymu bod 95 y cant o ddysgwyr mewn ysgolion uwchradd wedi'u grwpio yn ôl cyrhaeddiad ar gyfer mathemateg (OECD 2013) a lefelau ychydig yn is ar gyfer gwyddoniaeth a Saesneg (Francis et al. 2017a).
- 2.2 Mae'n nodedig bod y defnydd eang o grwpio yn seiliedig ar gyrhaeddiad - yr hyn a ddisgrifir yn aml fel 'grŵp gallu' - er gwaethaf absenoldeb sylfaen dystiolaeth gref er budd cyffredinol o ran deilliannau dysgwyr (Cullen et al. 2020). Mae'r canfyddiadau'n gyson ar y pwynt hwn gyda meta-ddadansoddiadau yn dangos nad yw grwpio gallu yn codi cyflawniad (Higgins et al. 2015; Kutnick et al. 2005). Canfuwyd rhywfaint o fudd cadarnhaol i ddysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad uwch (Ireson a Hallam 2001), ond i ddysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad is, mae tystiolaeth bod cynnydd yn cael ei ohirio o un i ddau fis bob blwyddyn (Higgins et al. 2015). Yn y DU, mae ymchwil i arferion grwpio ar gyfer dysgwyr is eu cyrhaeddiad wedi canfod tystiolaeth o addysgeg lai effeithiol ar gyfer y dysgwyr hyn (Blatchford et al. 2011; Webster a Blatchford 2013) a mwy o brofiadau o allgáu (Gill et al. 2017; Webster a Blatchford 2015). Yn bwysig, dangoswyd bod grwpiau is eu cyrhaeddiad yn cynrychioli grwpiau difreintiedig anghymesur, er enghraifft, o ran statws economaidd-gymdeithasol, hil a rhyw (Francis et al. 2017a).
- 2.3 Canfu adroddiad gan y Gronfa Waddol Addysg fod dysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad is yn fwy tebygol o gael mynediad at gwricwlwm llai, cael eu haddysgu gan gynorthwydd addysgu, a chael eu cefnogi mewn ffyrdd sy'n cynyddu eu dibyniaeth ar gymorth yn hytrach na gwella ymreolaeth dysgu (Sharples et al. 2015). Mae'n ymddangos ei bod yn wir bod y label 'cyrhaeddiad isel' yn cael effaith barhaus gyda dysgwyr sy'n cael eu hystyried yn y modd hwn yn gynnar ar eu gyrfa ysgol yn parhau i gael y label hwn yn y tymor hir (McGillicuddy and Devine 2018).

- 2.4 Mae cred bod gan ddysgwyr allu sefydlog o ran dysgu yn gysylltiedig â defnyddio arferion grwpio cyrhaeddiad nad ydynt yn gymysg mewn ysgolion. Ystyrir bod hyn yn arbennig o broblemus ar gyfer addysg gynhwysol oherwydd canfuwyd bod credoau cadarnhaol athrawon am ddysgwyr a disgwyliadau penagored ynghylch yr hyn y gallant ei wneud yn ffactorau pwysig wrth gyflawni amgylcheddau dysgu cynhwysol (Florian a Beaton 2018). Mae athrawon yn tueddu i fod â disgwyliadau is o ddysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad is (Hallam ac Ireson 2005; Taylor et al. 2019), tra canfuwyd bod 'ffordd o feddwl gallu sefydlog' yn niweidiol, yn enwedig i'r rhai sydd wedi'u dynodi fel rhai sydd ag anghenion ychwanegol (Florian and Linklater 2010).
- 2.5 Mae meddwl cyfredol ynghylch addysg gynhwysol yn pwysleisio pwysigrwydd hanfodol athrawon dosbarth yn datblygu cyd-destunau cyfoethog ar gyfer dysgu sy'n cefnogi cyfranogiad pob dysgwr (Black-Hawkins 2017). Canfuwyd bod barn dda gan athrawon, gallu athrawon i ymateb yn deg i'r gwahanol ffyrdd mae dysgwyr yn ymgysylltu, adnoddau sydd wedi cael eu hystyried yn ofalus, a chyfarwyddyd personol wedi'i deilwra i anghenion a diddordebau dysgwyr yn arferion allweddol sy'n cefnogi cynhwysiant addysgol (Florian a Graham 2014; Väyrynen a Paksuniemi 2020).
- 2.6 Mae llawer o'r ymchwil i arferion grwpio yn y DU wedi canolbwyntio ar Loegr (Blatchford a Webster 2018), er bod nifer fach o astudiaethau sy'n canolbwyntio ar Gymru yn awgrymu bod arferion grwpio sy'n bodoli yma hefyd yn seiliedig ar gyrhaeddiad. Mae un astudiaeth cyn COVID-19 yng Nghymru, a oedd yn canolbwyntio ar y system ar gyfer anghenion addysgol arbennig, yn dangos defnydd eang o ystod o arferion grwpio cyrhaeddiad nad ydynt yn gymysg ledled y wlad, gan gynnwys grwpio gallu, dosbarthiadau ar wahân a thynnu'n ôl ar gyfer cyflwyno ystod eang o feysydd academaidd ac anacademaidd rhaglenni addysgu (Thomas et al. 2019). Mae tystiolaeth hefyd y gallai'r defnydd o arferion gwaharddol fod yn eang ond yn gudd i rai dysgwyr, gan gynnwys y rhai ag anghenion dysgu ychwanegol (Power a Taylor 2020). Yn ogystal, mae ymchwil i agweddau a chredoau sy'n berthnasol i'r maes hwn yn cyfeirio at ddiffyg ymrwymiad tuag at addysg gynhwysol ar ran rhai athrawon ac arweinwyr yng Nghymru, ac yn wir arweinwyr polisi sy'n gweithio ym maes anghenion dysgu ychwanegol (Conn a Hutt 2020; Knight a Crick 2021; Knight et al. 2022). Gyda'i gilydd mae'r astudiaethau hyn yn canfod bod rhai athrawon ac arweinwyr sy'n gweithio o fewn y

system addysg yng Nghymru yn credu bod cynnwys pob dysgwr mewn ystafelloedd dosbarth prif ffrwd yn weledigaeth na ellir ei gwredu i lawer o ddysgwyr sy'n cyflwyno gwahaniaethau mewn dysgu.

- 2.7 Er y credir bod llais y dysgwr yn ganolog i gyflawni amgylcheddau cynhwysol (Ainscow a Messiou 2018) a'i fod yn nodwedd allweddol o'r diwygio addysgol presennol yng Nghymru (CGC 2017; Llywodraeth Cymru 2020b, 2021a), prin fu'r ymchwil hyd yma i safbwyntiau dysgwyr ar arferion grwpio a chymorth dysgu. Pan ymgynghorir â nhw, mae dysgwyr mewn grwpiau ar wahân a grwpiau cyrhaeddiad is yn tueddu i fynegi barn negyddol am grwpio cyrhaeddiad nad yw'n gymysg, gan bwysleisio pwysigrwydd cydweithio, cydweithredu a thegwch ar gyfer eu grŵp cyfoedion (Tereshchenko et al. 2019). Mae ymchwil yn awgrymu bod y profiad o fod mewn grwpiau ar wahân yn cael effaith negyddol ar hyder dysgwyr ac yn cefnogi datblygiad hunaniaethau negyddol dysgwyr, yn enwedig ar gyfer y rhai y nodwyd eu bod yn cyrraedd is (Hallam ac Ireson 2006, 2007; Francis et al. 2017b).
- 2.8 Mewn astudiaeth ddiweddar o brofiad dysgwyr o grwpio cyrhaeddiad nad yw'n gymysg, canfuwyd y gall hyn fod yn hynod unigol ei natur. Canfuwyd bod dysgwyr yn canolbwyntio ar wahanol agweddau ar amgylcheddau dysgu - hynny yw, nodweddion corfforol, cymdeithasol neu addysgeg - a bod hyn wedi arwain at brofiadau gwahanol o arferion grwpio, gyda rhai dysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad is yn mynegi boddhad â'r rhain a rhywfaint o rwystredigaeth a theimladau o gwaharddiad (Gripton 2020).
- 2.9 Mae rhywfaint o dystiolaeth o grwpiau is eu cyrhaeddiad yn darparu amgylcheddau dysgu llai bygythiol ac yn cefnogi dysgwyr i deimlo'n fwy cymwys a pheidio â'u 'gadael ar ôl' (Hallam ac Ireson 2006). Ymddengys hefyd ei fod yn wir bod y meintiau dosbarthiadau llai a gynigir gan lawer o grwpiau cyrhaeddiad is yn gefnogol i ddatblygu perthnasoedd cryf rhwng athrawon sy'n dysgu sy'n cefnogi cynnydd (Mazenod et al. 2019). Fodd bynnag, dylid nodi bod pob dysgwr yn elwa o amgylcheddau dysgu llai wedi'u strwythuro'n dda sy'n caniatáu ar gyfer perthnasoedd cryf a chadarnhaol rhwng athrawon a dysgwyr (Darling-Hammond et al. 2020).

Nodau ac amcanion yr astudiaeth

- 2.10 Mae arferion grwpio a ddefnyddir mewn ysgolion yn ddylanwadau allweddol ar p'un a yw dysgwyr yn teimlo eu bod nhw'n cael eu cynnwys a sut hynny. Mae ennill safbwyntiau dysgwyr yn cael ei ystyried yn ffordd bwysig o gefnogi agenda cynhwysiant gan fod y rhain yn mynd y tu hwnt i safbwyntiau traddodiadol am arfer effeithiol ac yn darparu mewnwelediadau unigryw ac unigryw (Ainscow a Messiou 2018). Mae'n ffocws sy'n cyd-fynd yn dda â chynlluniau adfer Covid-19 Llywodraeth Cymru sy'n pwysleisio gwella lles disgyblion a hyder rhanddeiliaid a chau'r bwch cyrhaeddiad rhwng gwahanol grwpiau o ddysgwyr (Llywodraeth Cymru 2021b).
- 2.11 Nod yr ymchwil archwiliadol hwn oedd darparu gwybodaeth am batrymau arferion grwpio sy'n bodoli yn y system addysg yng Nghymru ar gyfer dysgwyr sy'n cael eu haddysgu mewn grwpiau cyrhaeddiad is, yn enwedig y rhai ag anghenion dysgu ychwanegol, yn ogystal â gwybodaeth am benderfyniadau addysgwyr mewn perthynas â'r rhain. Yn ogystal, ceisiodd yr ymchwil gael mewnwelediad i brofiadau dysgwyr o gefnogaeth o fewn grwpiau, gan gynnwys tua adeg y pandemig, yn ogystal â'u blaenoriaethau yn y maes hwn ar gyfer y dyfodol. Er mwyn gwireddu'r nodau hyn, aethpwyd i'r afael â'r amcanion penodol a nodir isod.
1. Darganfod pa arferion grwpio sy'n bodoli ar gyfer dysgwyr ag ADY yng Nghymru.
 2. Deall sut mae'r pandemig Covid-19 wedi effeithio ar y rhain.
 3. Darganfod pa ffactorau sy'n dylanwadu ar benderfyniadau addysgwyr ynghylch ffurfio grwpiau ar gyfer cymorth dysgu.
 4. Archwilio profiadau dysgwyr o gefnogaeth o fewn grwpiau is eu cyrhaeddiad cyn y pandemig ac yn ystod y pandemig, ynghyd â'u blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol ar ôl y pandemig.

Strwythur yr adroddiad

- 2.12 Mae'r adroddiad yn cyflwyno canfyddiadau'r ymchwil ac mae wedi'i strwythuro yn y ffordd ganlynol:
- Mae Adran 3 yr adroddiad hwn yn amlinellu'r dull.
 - Mae Adran 4 yn cyflwyno canfyddiadau o wybodaeth a gasglwyd o'r arolwg o CADY.

- Mae Adran 5 yn cyflwyno'r canfyddiadau am brofiadau dysgwyr o grwpiau a barn athrawon.
- Mae Adran 6 yn trafod canfyddiadau ac argymhellion sy'n deillio o'r astudiaeth.

3. Methodoleg

- 3.1 Ceisiodd yr astudiaeth ymchwilio i benderfyniadau addysgwyr mewn perthynas ag arferion grwpio a ddefnyddir gyda dysgwyr sy'n cael eu haddysgu mewn grwpiau cyrhaeddiad is, yn enwedig y rheini ag anghenion dysgu ychwanegol. Yn ogystal, gofynnwyd am wybodaeth am brofiadau dysgwyr o gefnogaeth o fewn grwpiau. Cymerwyd dull dulliau cymysg o gasglu data, a oedd yn cynnwys arolwg ar-lein a gynlluniwyd i'w gwblhau gan CADY mewn ysgolion cynradd ac uwchradd yn nau ranbarth yr ymchwil, yn ogystal â grwpiau ffocws ansoddol manwl a chyfweliadau â dysgwyr ac athrawon mewn ysgolion uwchradd. Mae'r adran hon yn disgrifio'r dulliau a ddefnyddiwyd i gasglu gwybodaeth ar gyfer yr astudiaeth, gan gynnwys datblygu'r sampl, yr arolwg, a'r gwaith maes mewn ysgolion.

Datblygiad y sampl

- 3.2 Cynhaliwyd y prosiect mewn dau ranbarth addysgol yng Nghymru: y Gwasanaeth Cyflawni Addysg (EAS) yn rhanbarth y de-ddwyrain sy'n gonsortiw m addysgol sy'n cwmpasu pum awdurdod lleol (Blaenau Gwent, Caerffili, Sir Fynwy, Casnewydd, Torfaen), a thri awdurdod yn rhanbarth y de-orllewin (Abertawe, Sir Benfro, Caerfyrddin). Dewiswyd y ddau ranbarth hyn ar sail yr ystod o safbwyntiau y gellid eu cyflwyno i'r astudiaeth, ond hefyd oherwydd bodolaeth cysylltiadau ag ysgolion gan sefydliadau addysg uwch sy'n cymryd rhan. Defnyddiwyd y cysylltiadau hyn i ddatblygu dyluniad yr astudiaeth yn ogystal ag adeiladu'r sampl, gyda chyfarfodydd rhagarweiniol a chyfathrebu yn cael eu cynnal gydag arweinwyr ADY a swyddogion consortiw m yn y ddau ranbarth. Canolbwyntiodd y trafodaethau ar ddatblygu strategaeth ar gyfer lledaenu'r arolwg i bob CADY ym mhob rhanbarth, yn ogystal ag ar nodi ysgolion addas ar gyfer elfen gwaith maes yr ymchwil. Yn benodol, gofynnwyd am gyngor ar ysgolion sy'n defnyddio ystod o arferion grwpio i ddarparu sampl haenedig ar gyfer y grwpiau ffocws a chyfweliadau.
- 3.3 Roedd yr arolwg ar-lein wedi'i anelu at CADY ym mhob ysgol gynradd ac uwchradd ac fe'i dosbarthwyd trwy gysylltiadau a ddarparwyd gan arweinwyr ADY ym mhob un o'r ddau ranbarth yn ogystal ag yn uniongyrchol i ysgolion unigol trwy e-bost. Agorwyd yr arolwg ar 7 Chwefror 2022 a gwahoddwyd CADY i gymryd rhan yn wirfoddol. Roedd yr arolwg ar agor am bum wythnos ac, at ei gilydd, barnwyd bod 102 o ymatebion a dderbyniwyd yn gymwys i'w dadansoddi fel rhan o'r arolwg.

Roedd y rhain yn cynnwys 69 o ymatebion gan CADY mewn ysgolion cynradd a 33 o ymatebion gan CADY mewn ysgolion uwchradd. Mae hyn yn gyfystyr â chyfradd ymateb o 20 y cant ar gyfer pob ysgol gynradd ac uwchradd yn y ddau ranbarth.

- 3.4 Cynhaliwyd gwaith maes mewn saith ysgol uwchradd yn y ddau ranbarth, pedair ysgol yn y rhanbarth EAS a thair ysgol yn rhanbarth y de-orllewin. Dewiswyd ysgolion ar sail ystod o nodweddion o ran canran y disgyblion ag ADY, canran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim, lleoliad trefol neu wledig, amddifadedd a maint¹. Fe wnaethom sicrhau bod cynrychiolaeth o ysgolion sy'n uwch ac yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol ar gyfer pob un o'r nodweddion hyn, yn ogystal â bod yn debyg i'r cyfartaledd cenedlaethol. Ceisiwyd ysgolion hefyd i ddarparu ystod o arferion grwpio a ddefnyddir gyda dysgwyr sy'n is eu cyrhaeddiad a dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol a nodwyd hyn gydag arweinwyr ADY yn y ddau ranbarth.
- 3.5 Yn gyffredinol, cynhaliwyd 14 grŵp ffocws gyda 70 o ddysgwyr yn y saith ysgol a gymerodd ran, dau grŵp ffocws yn cael eu cynnal ym mhob lleoliad. O'r rhain, roedd yn cynnwys 36 o ferched a 34 o fechgyn 12-14 mlwydd oed. Cynhaliwyd 31 o gyfweiliadau dilynol gyda dysgwyr a ddewisodd cael eu cyfweld yn unigol. Cynhaliwyd pob grŵp ffocws a chyfweiliad wrth fel cyfarfodydd wyneb yn wyneb mewn ysgolion gan lynu at brotocol a gweithdrefnau asesu risg Covid-19 priodol. Gwahoddwyd athrawon a oedd yn arwain grwpiau a fynychwyd gan y dysgwyr a oedd yn cymryd rhan i gael eu cyfweld yn unigol a chytunodd 10 athro mewn pum ysgol i hyn. Cynhaliwyd y cyfweiliadau hyn ar Microsoft Teams ac fe'u trefnwyd ar adeg a oedd yn gyfleus i'r athro oedd yn cymryd rhan.

Cymeradwyo moeseg

- 3.6 Cymeradwywyd yr astudiaeth gan is-bwyllgor o Bwyllgor Cyfadran Gwyddorau Bywyd a Moeseg Addysg Prifysgol De Cymru (rhif: EEYSW01/2021.2022). Yn dilyn

¹ Ffynonellau:

Data ar ddysgwyr ag ADY (AAA) ac eFSM o Ganlyniadau Cyfrifiad Ysgolion Ebrill 2021: [Cyfrifiad Ysgolion 2021](#)

Data ar amddifadedd o Fynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2019: [Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2019](#)

Data poblogaeth gan ALL o PLASC: [PLASC 2021_22](#)

hyn, cofnodwyd dogfennaeth mewn perthynas â'r gymeradwyaeth gan aelodau o'r tîm ymchwil gyda'r pwyllgorau moeseg perthnasol yn eu HEI.

Arolwg ar-lein ar gyfer CADY

3.7 Datblygwyd arolwg ar-lein gan ddefnyddio meddalwedd arolwg Qualtrics gan y tîm ymchwil a oedd yn ceisio gwybodaeth am batrymau arferion grwpio, buddion addysgol grwpiau, mynychder y defnydd o grwpio ac amllder grwpiau. Roedd hyn yn cyfeirio'n benodol at ddysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol, ond gan geisio gwybodaeth ychwanegol am arferion grwpio a ddefnyddir gyda phob dysgwr fel ffordd o gael darlun cymharol cyffredinol (gweler Atodiad 1). Gofynnwyd hefyd am wybodaeth am ba raglenni academaidd ac anacademaidd (e.e. ar gyfer cefnogaeth gymdeithasol ac emosiynol) oedd yn cael eu defnyddio mewn ysgolion. Yn dilyn cyn-brofi a threialu, gofynnodd cwestiynau terfynol yr arolwg gwestiynau demograffig a chaeedig CADY am arferion grwpio yn eu hysgol. Yn ogystal, cafodd sawl cwestiwn penagored eu cynnwys i gael dealltwriaeth fanylach o gredoau CADY am fanteision addysgol grwpio a sut roedd grwpio wedi newid yn ystod y pandemig, yn ogystal â'u blaenoriaethau yn y maes hwn ar gyfer y dyfodol.

Grwpiau ffocws a chyfweliadau mewn ysgolion

- 3.8 Mae ymchwil i brofiadau dysgwyr o grwpio gallu wedi canfod bod grwpiau ffocws ynghyd â chyfweliadau unigol yn ddull effeithiol o weithio gyda phobl ifanc (Tereshchenko et al. 2019). Felly, defnyddiwyd grwpiau ffocws a chyfweliadau i gasglu gwybodaeth am brofiadau dysgwyr o gefnogaeth o fewn grwpiau cyn y pandemig ac yn ystod cyfnod y pandemig, yn ogystal â blaenoriaethau mewn perthynas â grwpio a chefnogi ar ôl pandemig (gweler Atodiad 2 am y strwythur a ddefnyddir ar gyfer grwpiau ffocws). Cynhaliwyd grwpiau ffocws ym mhob un o'r saith ysgol ar draws y ddau ranbarth targed gyda dysgwyr ym Mlynnyddoedd 8 a/neu 9. Gwahoddwyd dysgwyr sy'n aelodau o un set is ac un grŵp cymorth dysgu neu 'ymyrraeth' ym mhob ysgol a gymerodd ran i gymryd rhan yn yr ymchwil.
- 3.9 Yn ogystal, cynhaliwyd cyfweliadau dilynol gyda dysgwyr o'r grwpiau ffocws a ddewisodd gael eu cyfweld yn unigol. Amcan y cyfweliadau hyn oedd rhoi lle mwy preifat i unigolion rannu eu barn, yn enwedig y rhai nad oeddent yn teimlo'n

gyfforddus yn eu disgrifio yn y grŵp ffocws (Renold et al. 2017) (gweler Atodiad 3 am ganllaw pwnc ar gyfer cyfweiliadau disgyblion).

- 3.10 Gwahoddwyd athrawon (n=7) a chynorthwywyr addysgu (n=3) sy'n arwain y ddau grŵp ym mhob ysgol a gymerodd ran i gael eu cyfweld yn unigol ar-lein. Datblygwyd canllaw pwnc ar gyfer y cyfweiliadau hyn a oedd yn canolbwyntio ar fanteision addysgol y grŵp, natur cymorth dysgu a threfniadau penodol o gwmpas adeg y pandemig (gweler Atodiad 4).

Dadansoddi data a chyflwyno canfyddiadau

- 3.11 Dadansoddwyd yr arolwg gan ddefnyddio SPSS 26.0 i gael ystadegau ar ystod o fesurau allweddol o ddiddordeb, er enghraifft, mathau o grwpio a ddefnyddir mewn ysgolion wnaeth gymryd rhan, amlder grwpio, defnyddio'r cwricwlwm craidd, defnydd o gwricwla arbenigol. Gofynnwyd i CADY ddewis o restr o 21 math o grwpio a oedd yn cynnwys opsiwn 'arall'. Deilliodd y grwpiau o'r llenyddiaeth a thrafodaethau gydag athrawon ac CADY. Yn wreiddiol, roedd 26 math o grwpio a gafodd eu lleihau wedyn i'r 21 olaf yn dilyn trafodaeth drylwyr gan y tîm ymchwil. O ddiddordeb i'r ymchwil oedd patrymau arferion grwpio yn y ddau ranbarth. Roedd gwybodaeth ansoddol hefyd yn deillio o'r arolwg, er enghraifft, mewn perthynas â chredoau am fanteision addysgol gwahanol fathau o arferion grwpio.
- 3.12 Dychwelwyd ymatebion i'r arolwg yn ddiennw ac mae hyn yn golygu nad yw'n bosibl datgan yn hyderus i ba raddau mae'r canfyddiadau yn gyffredinol i'r boblogaeth. Felly, dylid nodi na ellir ystyried canlyniadau'r arolwg yn gynrychioliadol o'r holl CADY sy'n gweithio yn y ddau ranbarth a dylid eu dehongli fel sampl cyfleustra o ymatebwyr.
- 3.13 Dadansoddwyd gwybodaeth a gasglwyd o'r grwpiau ffocws a'r cyfweiliadau yn y ffordd ganlynol:
- Cafodd recordiadau sain cyfweiliadau eu trawsgrifio'n llawn a chawsant eu hadolygu gan yr ymchwilydd perthnasol.
 - Pennwyd arwyddocâd gwybodaeth wedi'i thrawsgrifio a recordiadau sain o grwpiau ffocws yn ôl y data, hynny yw, nodwyd patrymau gwybodaeth, yn ogystal ag yn ôl y cwestiynau ar gyfer y prosiect a nodir uchod.

- Fe wnaeth ymchwilyr godio'r wybodaeth fesul un i ddatblygu set o ganfyddiadau a gafodd eu hadolygu a'u trafod gan y tîm ymchwil. Ystyrir trafodaeth fel ffordd o ganiatáu i berthnasoedd o fewn y data gael eu harchwilio a sicrhau bod y broses ymchwil yn drylwyr ac yn ddilys.

3.13 Mae gwybodaeth a gasglwyd ar gyfer yr ymchwil yn darparu data am arferion grwpio a ddefnyddir gyda dysgwyr ag ADY, ond hefyd dysgwyr oedd yn cael eu dysgu o fewn grŵp cyrhaeddiad is ond na chafodd eu nodi fel rhai oedd ag anghenion dysgu ychwanegol. Felly, mae adrodd ar ganfyddiadau yn disgrifio arferion ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol, ond hefyd cymorth dysgu yn fwy cyffredinol. O ystyried y defnydd helaeth o grwpiau mewn ysgolion, mae'r defnydd o derminoleg yn y maes hwn yn gymhleth. Yn yr adroddiad hwn rydym ni'n gwahaniaethu rhwng cefnogaeth academaidd a chefnogaeth anacademaidd, er enghraifft, cefnogaeth ar gyfer lles emosiynol. Rydym ni hefyd yn gwahaniaethu rhwng dosbarthiadau pwnc, grwpiau cymorth dysgu a 'dosbarthiadau arbennig'. Gyda'r olaf, er ein bod ni'n gyfarwydd â phroblemau sy'n gysylltiedig â'r term 'arbennig', mae nifer o ddosbarthiadau ar wahân wedi'u cynnwys yn yr astudiaeth hon ac rydym ni'n defnyddio dull enwi ar gyfer y rhain i adlewyrchu'r defnydd o derminoleg mewn ysgolion.

4. Canfyddiadau'r arolwg CADY

- 4.1 Roedd pum prif adran i'r arolwg: (1) nodweddion cefndir y CADY megis rhyw, math o ysgol (cynradd ac uwchradd), a'r awdurdod lleol/rhanbarth mae eu hysgol wedi'i lleoli ynddo (2) cwestiynau sy'n ymwneud â'r gwahanol fathau o grwpiau a ddefnyddir a'r rhesymau y tu ôl i'w defnydd (3) cwestiynau sy'n ymwneud â'r gwahanol fathau o raglenni arbenigol a ddefnyddir yn eu hysgol (4) cwestiynau oedd yn canolbwyntio'n benodol ar grwpiau a ddefnyddir i gefnogi dysgwyr ag ADY a oedd yn cynnwys amllder grwpio dysgwyr (5) cwestiynau agored yn ymwneud â manteision grwpiau a ddefnyddir yn eu hysgolion a newidiadau i grwpio yn ystod y pandemig.
- 4.2 Mae'r data a gyflwynir yma yn cynrychioli'r pum prif adran a amlinellir uchod. Cyflwynir y data cryno a'r canrannau mewn tablau sy'n cyfateb i bob adran. Mae'r rhif n yn wahanol ar gyfer rhai o'r ymatebion oherwydd cynnwys ymatebion lluosog, cwestiynau dewisol a diffyg ymatebion. Cyfrifwyd sawl prawf chi-sgwâr ar gyfer annibyniaeth i bennu gwahaniaethau ar draws sawl ymateb. Defnyddir y prawf annibyniaeth chi-sgwâr i benderfynu a oes perthynas sylweddol rhwng dau newidyn categoreiddiol (h.y., cynradd ac uwchradd). Gofynnwyd i'r CADY ddarparu gwybodaeth am bum cwestiwn penagored i ganiatáu gwybodaeth am fanteision addysgol grwpiau a ddefnyddir ar gyfer Pob dysgwr a'r rheini ag ADY, newidiadau i sut mae dysgwyr ag ADY wedi cael eu grwpio yn ystod y pandemig, blaenoriaethau'r dyfodol ar sut mae grwpiau'n cael eu defnyddio ar ôl y pandemig ar gyfer cymorth dysgu i ddysgwyr ag ADY a'r hyn yr oedd CADY wedi'i ddysgu am grwpio o'r pandemig. Dadansoddwyd sylwadau agored gan ddefnyddio dadansoddiad cynnwys (Krippendoorf, 2018). Mae dadansoddi cynnwys yn ddull codio a chategoreiddio systematig a ddefnyddir ar gyfer archwilio gwybodaeth destunol (Mayring, 2004). Nid yw'r union ymatebion a'r codau wedi'u cynnwys yn y tablau ond maen nhw wedi'u crynhoi o dan yr adran berthnasol.

Nodweddion cefndir CADY

- 4.3 Fe wnaeth cant a dau o CADY gwblhau'r arolwg ar-lein, gydag 81% o'r ymatebwyr yn fenywod, sy'n sampl gynrychioliadol gan fod y mwyafrif o CADY yn fenywod. Cwblhaodd mwy o CADY ysgolion cynradd yr arolwg nag CADY ysgolion uwchradd (68% a 32%, yn y drefn honno). Mae chwe deg un y cant o ranbarth de-ddwyrain Cymru (EAS) a 39 y cant o ranbarth y de-orllewin (Partneriaeth).

Mathau o grwpiau a ddefnyddir mewn ysgolion a'r rhesymau y tu ôl i'r defnydd

- 4.4 Mae Tabl 1 yn cyflwyno'r gwahanol fathau o grwpiau a ddefnyddir mewn ysgolion. Ar gyfer CADY ysgolion cynradd ac uwchradd, y grŵp a adroddwyd amlaf ar gyfer Pob dysgwr (ar draws pob pwnc cyffredinol) oedd gallu cymysg (94% a 91%, yn y drefn honno). Er bod rhai canrannau'n debyg ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd (h.y. gallu/cyflawniad, rhifedd a llythrennedd), roedd llawer yn wahanol. Er enghraifft, dewiswyd grwpiau fel dewis myfyrwyr, sgiliau cymdeithasol a chydweithrediad cymdeithasol yn fwy gan CADY cynradd nag uwchradd. Mewn cyferbyniad, dewiswyd grwpiau tiwtor, ffrydio a lleoliadau yn fwy gan CADY uwchradd nag ysgolion cynradd. Mae prawf chi-sgwâr ar gyfer annibyniaeth yn cefnogi'r gwahaniaethau hyn trwy ddatgelu cysylltiad sylweddol rhwng grwpiau a math o ysgol, $\chi^2(22) 46.90$, $p = .002$. Mae Tabl 1 yn dangos mai'r grŵp a adroddwyd amdano amlaf ar gyfer pynciau craidd mewn ysgolion cynradd ac uwchradd oedd gallu/cyflawniad. Ni ddatgelodd dadansoddiad o'r gwahaniaethau rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd a grwpiau mathemateg/rhifedd gysylltiad, $\chi^2(12) 12.26$, $p = .425$. Yn yr un modd, nid oedd cysylltiad rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd a grwpiau Saesneg/llythrennedd, $\chi^2(12) = 11.71$, $p = .469$. Mae'r diffyg cysylltiadau yn awgrymu nad yw'r dewis o grwpiau yn y ddau bwnc craidd yn wahanol iawn ar draws ysgolion cynradd ac uwchradd.
- 4.5 Mae Tabl 2 yn cyflwyno'r ymatebion sy'n ymwneud â'r rhesymau dros ddefnyddio gwahanol fathau o grwpiau gyda Pob dysgwr a dysgwr ag ADY. Y rhesymau mwyaf cyffredin y tu ôl i'r dewisiadau ar gyfer Pob dysgwr ar draws ysgolion cynradd ac uwchradd oedd bod dysgwyr ag ADY yn cael cefnogaeth well, i godi cyrhaeddiad, gwella cynnydd academaidd a datblygu sgiliau disgyblion (Cynradd: 77%, 69%, 68% a 68%, yn y drefn honno; Uwchradd: 67%, 64%, 67% a 67%, yn y drefn honno). Y rhesymau mwyaf cyffredin dros ddysgwyr ADY yn yr ysgol gynradd oedd bod dysgwyr ag ADY yn cael eu cefnogi'n well ac yn datblygu sgiliau disgyblion (92% ac 82%, yn y drefn honno). Yn yr un modd, y rhesymau mwyaf cyffredin dros ddysgwyr ADY yn yr ysgol uwchradd oedd bod dysgwyr ag ADY yn cael cefnogaeth well i godi cyrhaeddiad a datblygu sgiliau disgyblion (81%, 69% a 69%, yn y drefn honno). Ymhlith y rhesymau a ddewiswyd leiaf aml ar gyfer pob dysgwr a'r rheini ag ADY oedd cyfyngiadau staff, gofod ac adnoddau.

Tabl 1 Mathau o grwpiau a ddefnyddir mewn ysgolion cynradd ac uwchradd

		Cynradd N (%)	Uwchradd N (%)
Mathau o grwpiau a ddefnyddir ar gyfer POB plentyn/person ifanc	Gallu cymysg	64 (94%)	30 (91%)
	Gallu/cyflawniad	48 (71%)	27 (71%)
	Diddordebau tebyg	13 (19%)	7 (20%)
	Dibynnol ar y dasg	44 (65%)	15 (46%)
	Grwpio pen bwrdd	15 (22%)	7 (21%)
	Grwpio ymddygiadol	18 (27%)	9 (27%)
	Dewis y myfyriwr	35 (52%)	14 (42%)
	Grwpio cyfeillgarwch	31 (46%)	15 (46%)
	Cymdeithasol (cydweithredol)	24 (35%)	8 (24%)
	Sgiliau cymdeithasol	37 (54%)	13 (39%)
	Grŵp cefnogi cyfoedion	23 (34%)	8 (25%)
	Grŵp rhifedd	51 (75%)	26 (79%)
	Grŵp llythrennedd	53 (78%)	26 (79%)
	Grŵp darllen	49 (72%)	19 (58%)
	Iaith/cyfathrebu	18 (27%)	11 (33%)
	Grwpiau anogaeth	33 (49%)	17 (52%)
	Sylfaen adnoddau arbenigol	14 (21%)	9 (27%)
	Grwpiau tiwtor	4 (6%)	12 (36%)
	Ffrydio	2 (3%)	7 (21%)
	Lleoliad	6 (9%)	9 (27%)
	Dosbarth arbennig	3 (4%)	4 (12%)
	Arall	2 (3%)	2 (6%)
Grwpiau a ddefnyddir mewn Rhifedd/Mathemateg	Gallu cymysg	44 (66%)	19 (58%)
	Gallu/cyflawniad	52 (78%)	27 (82%)
	Dibynnol ar y dasg	41 (61%)	14 (42%)
	Grwpio pen bwrdd	6 (9%)	3 (9%)
	Grwpio ymddygiadol	6 (9%)	0 (0%)
	Dewis y myfyriwr	10 (13%)	4 (12%)
	Grwpio cyfeillgarwch	8 (12%)	1 (3%)
	Cymdeithasol (cydweithredol)	6 (9%)	2 (6%)
	Grŵp cefnogi cyfoedion	19 (28%)	6 (18%)
	Sylfaen adnoddau arbenigol	9 (13%)	3 (9%)
	Dosbarth arbennig	3 (5%)	3 (9%)
	Arall	3 (5%)	2 (6%)
Grwpiau a ddefnyddir mewn Llythrennedd/Saesneg	Gallu cymysg	50 (74%)	20 (61%)

	Gallu/cyflawniad	55 (81%)	27 (82%)
	Dibynnol ar y dasg	39 (57%)	15 (46%)
	Grwpio pen bwrdd	9 (13%)	3 (9%)
	Grwpio ymddygiadol	6 (9%)	0 (0%)
	Dewis y myfyriwr	13 (19%)	3 (9%)
	Grwpio cyfeillgarwch	10 (15%)	4 (12%)
	Cymdeithasol (cydweithredol)	12 (18%)	3 (9%)
	Grŵp cefnogi cyfoedion	21 (31%)	7 (21%)
	Sylfaen adnoddau arbenigol	10 (15%)	4 (12%)
	Dosbarth arbennig	3 (4%)	3 (9%)
	Arall	3 (4%)	1 (3%)

Tabl 2 Rhesymau dros arferion grwpio mewn ysgolion

		Cynradd	Uwchradd
		N (%)	N (%)
Pob Dysgwr	Maint dosbarth mawr	19 (28%)	9 (27%)
	Rhwyddineb addysgu mewn grwpiau llai	37 (54%)	12 (36%)
	Materion staffio	11 (16%)	7 (21%)
	Cyfyngiadau gofod	8 (12%)	5 (15%)
	Cyfyngiadau adnoddau	7 (10%)	4 (12%)
	Lleihau materion ymddygiad	18 (27%)	8 (24%)
	Dysgwyr ag ADY yn cael eu cefnogi'n well	52 (77%)	22 (67%)
	Cyflwyno rhaglenni arbenigol	26 (38%)	10 (30%)
	Dibynnol ar y dasg	30 (44%)	11 (33%)
	Gwella cynnydd academaidd	46 (68%)	22 (67%)
	Annog gwell dealltwriaeth	41 (60%)	19 (58%)
	Codi cyrhaeddiad	47 (69%)	21 (64%)
	Datblygu sgiliau disgyblion	46 (68%)	22 (67%)
	Annog cydweithrediad	44 (65%)	14 (42%)
	Gwella perthnasoedd myfyrwyr-athrawon	10 (15%)	5 (15%)
	Gwella dymameg grŵp	17 (25%)	6 (18%)
	Gwella perthnasoedd cyfoedion	27 (40%)	9 (27%)
	Gwella ymddygiad dosbarth	19 (28%)	5 (15%)
	Arall	3 (4%)	2 (6%)
Dysgwyr ag ADY	Maint dosbarth mawr	4 (7%)	1 (4%)
	Rhwyddineb addysgu mewn grwpiau llai	30 (50%)	9 (35%)
	Materion staffio	7 (12%)	3 (12%)
	Cyfyngiadau gofod	8 (13%)	1 (9%)
	Cyfyngiadau adnoddau	9 (15%)	1 (9%)
	Lleihau materion ymddygiad	12 (20%)	4 (15%)
	Dysgwyr ag ADY yn cael eu cefnogi'n well	55 (92%)	21 (81%)
	Cyflwyno rhaglenni arbenigol	35 (58%)	17 (65%)
	Dibynnol ar y dasg	13 (22%)	5 (19%)
	Gwella cynnydd academaidd	36 (60%)	15 (58%)
	Annog gwell dealltwriaeth	35 (58%)	17 (65%)
	Codi cyrhaeddiad	33 (55%)	18 (69%)
	Datblygu sgiliau disgyblion	49 (82%)	18 (69%)
	Annog cydweithrediad	24 (40%)	12 (46%)
	Gwella perthnasoedd myfyrwyr-athrawon	4 (7%)	0 (0%)
	Gwella dymameg grŵp	8 (13%)	6 (23%)
	Gwella perthnasoedd cyfoedion	17 (28%)	9 (35%)
	Gwella ymddygiad dosbarth	10 (17%)	9 (35%)
	Arall	2 (3%)	1 (4%)

4.6 Gofynnwyd i CADY hefyd nodi'r rhesymau y tu ôl i'w dewisiadau grwpio yn nhrefn eu pwysigrwydd. Y rheswm pwysicaf a ddewiswyd ar gyfer pob plentyn oedd 'mae plant ag ADY yn cael gwell cefnogaeth' (yn y safle cyntaf gan 29 ADY), ac yna 'codi cyrhaeddiad' (yn ail gan 13 CADY). Dewisodd un ar hugain o CADY hefyd 'mae plant ag ADY yn cael eu cefnogi'n well' fel y trydydd rheswm pwysicaf y tu ôl i'w dewisiadau grwpio. Fel gyda'r dewis ar gyfer Pob plentyn, y rheswm pwysicaf dros benderfyniadau grwpio ar gyfer plant ADY oedd 'mae plant ag ADY yn cael eu cefnogi'n well' (yn y safle cyntaf gan 49 CADY). Yr ail reswm pwysicaf a ddewiswyd oedd 'datblygu sgiliau disgyblion' (yn ail gan 17 CADY). Dewisodd un ar ddeg o CADY 'annog gwell dealltwriaeth' fel y trydydd rheswm pwysicaf y tu ôl i'w dewisiadau grwpio.

Rhaglenni addysgu a ddefnyddir mewn ysgolion

4.7 Gofynnwyd i CADY restru unrhyw raglenni penodol maen nhw'n eu defnyddio gyda grwpiau. Rhestrwyd 59 rhaglen ar gyfer pob dysgwr a 91 ar gyfer dysgwyr ag ADY. Soniwyd am y rhaglenni sawl gwaith ar draws CADY, a chyflwynir y ffigurau yn Nhabl 3. Mae'n ymddangos bod y rhaglenni'n ffurfio dau brif categori, rhaglenni unigol a'r rhai a ddefnyddir at ddibenion academaidd. Mae Tabl 3 yn dangos bod ysgolion yn defnyddio rhaglenni academaidd sy'n sylweddol fwy na rhaglenni unigol ar gyfer dysgwyr ag ADY a heb ADY, $\chi^2(3) 98.08$, $t < .001$, ond yn ddiddorol, mae'r ganran ar gyfer pob categori rhaglen yn debyg ar gyfer Pob dysgwr a'r rhai sydd ag ADY (mae tua thraean o'r rhaglenni a ddefnyddir yn unigol ac mae tua dwy ran o dair yn academaidd).

Tabl 3 Rhaglenni addysgu a ddefnyddir mewn ysgolion

Rhaglenni arbenigol	Enghreifftiau	Pob Dysgwr	Dysgwyr ADY
		N (%)	N (%)
Rhaglenni unigol (e.e. cefnogaeth gymdeithasol ac emosiynol, cyfathrebu)	Ffynnu, ELSA, SEAL, Rhyngweithio Dwys, Draw & Talk	29 (29%)	65 (30%)
Academaidd (Llythrennedd/Rhifedd)	Darllen, Ysgrifennu gan gynnwys, Lexia, Addysgu Manwl, POPAT, Numicon, Mathletics	70 (71%)	149 (70%)

Amledd grwpio dysgwyr ag ADY

4.8 Mae Tabl 4 yn cyflwyno amlder grwpio yn ystod diwrnod neu wythnos arferol a pha mor aml mae grwpiau'n cael eu hailasesu ar gyfer dysgwyr ag ADY. Dywedodd 30 y cant o CADY ysgolion cynradd fod dysgwyr ag ADY yn cael eu rhoi mewn grwpiau am ddwy awr y dydd, ar gyfartaledd. Yn yr un modd, nododd mwy o CADY ysgolion uwchradd fod plant yn cael eu rhoi mewn grwpiau am ddwy awr a thrwy'r dydd (20%). Datgelodd prawf chi-sgwâr ar gyfer annibyniaeth gysylltiad rhwng amlder grwpio a math o ysgol, $\chi^2(7)$ 41.789, $t < .001$, gan awgrymu bod amlder grwpio bob dydd yn wahanol rhwng yr ysgol gynradd a'r ysgol uwchradd. Mewn cyferbyniad, roedd amlder grwpio yr wythnos yn debyg ar draws ysgolion cynradd ac uwchradd ac felly nid oedd yn cyrraedd arwyddocâd, $\chi^2(1)$.091, $p = .763$. Ar gyfer ysgolion cynradd, yr ailasesiad amlaf o grwpiau oedd fesul hanner tymor (35%), ac ar gyfer ysgolion uwchradd fesul tymor (48%). Cyrhaeddodd chi-sgwâr arwyddocâd ar gyfer amlder ailasesiad a math o ysgol, $\chi^2(8)$ 134.15, $t < .001$, sy'n awgrymu bod amlder ailasesiad yn wahanol rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd.

Tabl 4 Amlder arferion grwpio mewn ysgolion

	Cynradd	Uwchradd
Amledd grwpio	N (%)	N (%)
1 awr y diwrnod	10 (16%)	1 (4%)
2 awr y diwrnod	18 (30%)	5 (20%)
3 awr y diwrnod	12 (19%)	2 (8%)
4 awr y diwrnod	4 (7%)	1 (4%)
5 awr y diwrnod	0 (0%)	3 (12%)
Trwy'r dydd	10 (16%)	5 (20%)
Unwaith yr wythnos (os nad bob dydd)	0 (0%)	0 (0%)
Dwywaith yr wythnos	1 (20%)	2 (33%)
Tair gwaith yr wythnos	1 (20%)	2 (33%)
4 gwaith yr wythnos	1 (20%)	1 (17%)
Pum gwaith neu fwy yr wythnos	2 (20%)	1 (17%)
Mae grwpiau'n cael eu hailasesu pan fo angen	7 (12%)	0 (0%)
Mae grwpiau'n cael eu hailasesu bob dydd	1 (2%)	0 (0%)
Mae grwpiau'n cael eu hailasesu bob wythnos	15 (26%)	1 (4%)
Mae grwpiau'n cael eu hailasesu bob mis	6 (11%)	0 (0%)
Mae grwpiau'n cael eu hailasesu bob hanner tymor	20 (35%)	10 (44%)
Mae grwpiau'n cael eu hailasesu bob tymor	8 (14%)	11 (48%)
Mae grwpiau'n cael eu hailasesu bob blwyddyn	0 (0%)	1 (4%)

Manteision addysgol grwpiau a newidiadau i arferion grwpio yn ystod y pandemig

- 4.9 Gofynnwyd i CADY am fanteision addysgol grwpiau a ddefnyddir yn eu hysgol ar gyfer Pob dysgwr. Ymatebodd pum deg un i'r cwestiwn hwn ac roedd y prif fuddion yn ymwneud â thargedu gwaith penodol (wedi'i nodi gan 15 CADY) a chymorth i ddysgwyr (wedi'i nodi gan chwech). Cefnogwyd y gwaith a'r cymorth hwn hefyd gan saith CADY arall a soniodd yn benodol am fanteision gwahaniaethu (gwersi wedi'u teilwra i dargedu anghenion unigol). Er enghraifft, *'mae tasgau gwahaniaethol yn sicrhau bod pob disgybl yn gweithio ar lefel briodol' a 'bod y gwaith wedi'i anelu at anghenion a galluoedd y plentyn'*. Mantais arall a nodwyd gan nifer o CADY (12) oedd sut mae grwpiau'n gwella cyrhaeddiad ac yn gwneud y mwyaf o ddilyniant. Ar gyfer rhai CADY, mae grwpio wedi cyflawni cynnydd trwy herio myfyrwyr, er enghraifft, mae *'grwpiau gallu yn herio pob dysgwr ar lefel eu gallu - gan hyrwyddo llwyddiant a chyflawniad'* (a nodwyd gan bum CADY). Soniodd wyth CADY hefyd am fanteision dosbarthiadau llai sy'n darparu *'amgylcheddau tawelach a chanolbwyntio gwell na grwpiau mwy'* ac *'yn caniatáu ar gyfer adnabod camsyniadau yn gyflymach yn ystod y wers'*. Fe wnaeth 13 CADY nodi cefnogaeth cyfoedion fel budd grwpio a pham roedd hyn yn bwysig, *'mae rhyngweithio â chyfoedion naill ai o allu neu ddiddordebau tebyg yn darparu amgylchedd dysgu cefnogol'*. Awgrymodd wyth arall fod cefnogaeth gan gyfoedion yn cyflwyno budd ychwanegol o annog gwaith tîm a modelu. Y budd addysgol terfynol a nodwyd gan CADY oedd datblygu sgiliau cymdeithasol (a nodwyd gan 9). Er enghraifft, *'mae'n annog rhyngweithio cymdeithasol' a 'sgiliau cymdeithasol wedi'u datblygu'n well'*.
- 4.10 Ymatebodd pum deg wyth o CADY i'r cwestiwn yn gofyn am fanteision addysgol grwpiau ar gyfer dysgwyr ADY. Yn debyg i'r rhai a ddyfynnwyd ar gyfer Pob dysgwr, roedd y manteision i ddysgwyr ADY yn canolbwyntio ar allu targedu gwaith/sgiliau penodol (a nodwyd gan 18 CADY) a chymorth i ddysgwyr (a nodwyd gan 13). Yma maen nhw'n nodi bod grwpiau'n *'benodol iddyn nhw ac ar lefel briodol lle gallant gael mynediad at ddysgu gyda chymorth priodol'* ac *'mae'n caniatáu i staff ganolbwyntio ar anghenion penodol'*. Yn yr un modd â'r manteision a nodwyd ar gyfer pob dysgwr, soniodd tri CADY am ddysgu gwahaniaethol a sut roedd hyn yn *'gwella ymgysylltiad a chynydd'* (dwy fantais arall a nodwyd hefyd gan wyth CADY). Nododd deuddeg CADY fudd dosbarthiadau llai sy'n gysylltiedig â sylwadau am amgylcheddau tawelach gan wella canolbwyntio a lleihau gwrthdynciadau (a nodwyd gan saith CADY arall). Adlewyrchwyd y buddion hyn mewn datganiadau fel: *'mae*

dosbarthiadau llai yn golygu bod mwy o gefnogaeth a sylw' a 'llai o blant, amgylchedd llai prysur, llai o dynnu sylw'. Mantais grwpio a nodwyd ychydig o weithiau yn unig i bob dysgwr oedd 'magu hyder a hunan-barch'. Nododd CADY hyn 15 gwaith fel budd i ddysgwyr ADY. I wyth CADY arall, mae gwell hyder yn arwain at welliannau mewn cyrhaeddiad a dilyniant, 'mae gwell hunan-barch a lles yn gwella sgiliau a chyrhaeddiad = gwell dealltwriaeth a chyflawniad'. Y budd terfynol a nodwyd gan CADY yn benodol i ddysgwyr ADY oedd y gefnogaeth well a gafwyd mewn grwpiau. Cyfeiriwyd at hyn ddeg gwaith ac roedd hefyd yn gysylltiedig â sylwadau am raglenni unigol a ddarperir gan staff profiadol ac arbenigol (a nodwyd chwe gwaith) sy'n gwneud monitro dysgwyr yn fwy effeithiol (nodwyd bedair gwaith). Roedd y sylwadau'n cynnwys, 'mae disgyblion yn cael eu cefnogi'n well, targedau'n cael eu gosod yn briodol ar gyfer eu hanghenion, mae monitro ac adolygu yn gyflymach ac yn ddoethach ' a 'sicrwydd a chefnogaeth i ddysgwyr, wedi'u darparu gan staff profiadol sydd wedi'u tiwnio i anghenion unigol'.

- 4.11 Gofynnwyd i CADY hefyd am newidiadau i sut roedd dysgwyr ag ADY wedi cael eu grwpio yn ystod y pandemig. Ymatebodd dros hanner yr CADY (55%) i'r cwestiwn hwn, ac roedd y sylwadau yn disgyn i dri chategori: dim newid, newidiadau cadarnhaol, a newidiadau negyddol. Nododd deg CADY na fu unrhyw newidiadau i grwpio yn ystod y pandemig gan fod llawer o ysgolion wedi defnyddio hybiau dysgu. Roedd newidiadau cadarnhaol yn cynnwys mwy o gefnogaeth a chefnogaeth well i ddysgwyr ag ADY (a nodwyd gan wyth) sy'n cael ei adlewyrchu mewn sylwadau fel *'mae'r rhaglenni a ddefnyddiwyd wedi canolbwyntio mwy ar gynyddu lles, hunan-barch, lleihau pryder ac ati yn ogystal â chyrhaeddiad academaidd. Rydym ni hefyd wedi gallu cynyddu nifer y grwpiau/disgyblion sy'n derbyn ymyrraeth oherwydd cynnydd mewn cyllid yn dilyn y pandemig. ' Ar gyfer rhai CADY (naw), roedd y pandemig wedi caniatáu iddyn nhw greu ffyrdd newydd o ddefnyddio grwpiau gyda dysgwyr. Er enghraifft, 'mwy o grwpiau cymdeithasol a gweithgareddau dan arweiniad disgyblion nag a ddefnyddiwyd o'r blaen. Defnyddio diddordeb disgyblion i ymgysylltu â thasgau a chefnogi'. Roedd newidiadau negyddol yn cynnwys cynnydd mewn ADY a'r gefnogaeth sydd ei hangen, ac oherwydd cyflwyno 'swigod', gwelwyd gostyngiad amlwg mewn grwpiau traws-ddosbarth ac arbenigwyr hyfforddedig. Nododd chwe CADY y cynnydd yn yr angen am gymorth arbenigol, *'mwy o blant angen cymorth; felly mae mwy ohonynt [dysgwyr ag ADY] '.* Roedd y sylwadau gan wyth CADY arall yn ymwneud â gostyngiad mewn grwpiau traws-ddosbarth ac arbenigwyr hyfforddedig yn effeithio ar eu safon arferol o ddarpariaeth*

'gyda chyflwyno 'swigod' dosbarth gallai staff cymorth ddarparu ymyriadau yn eu dosbarth eu hunain yn unig. Roedd hyn yn golygu mai dim ond mewn un grŵp blwyddyn yr oedd rhaglenni arbenigol fel ELSA a ComIT ar gael gan fod gan yr ysgol un aelod o staff wedi'i hyfforddi ar gyfer yr ymyriadau hyn. Cyn y pandemig, roedd yr aelod hwn o staff yn gallu cynnig yr ymyrraeth ar draws yr ysgol gyfan'.

- 4.12 Ymatebodd pum deg dau CADY i'r cwestiwn 'beth yw eich blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol mewn perthynas â sut rydych chi'n defnyddio grwpiau ar ôl y pandemig ar gyfer cymorth dysgu i ddysgwyr ag ADY? '. Ar gyfer deg CADY, roedd eu blaenoriaethau'n canolbwyntio ar anghenion y dysgwr *'sicrhau bod anghenion unigol pob dysgwr ADY yn darparu ar eu cyfer mewn ffordd sy'n caniatáu iddyn nhw ddysgu a datblygu'*. Er mwyn helpu CADY i gyflawni hyn, siaradodd pedwar CADY am fod angen *'gweithgareddau wedi'u targedu'n fwy penodol'* ac *'ymyriadau a chymorth wedi'u targedu'*. Ar gyfer deg CADY, eu blaenoriaethau oedd *'parhau â gweithgareddau llwyddiannus'* neu'r rhai a oedd yn bodoli cyn y pandemig, *'mynd yn ôl i grwpiau ymyrraeth traws-swigen'*. Ar gyfer chwe CADY arall, mae'r pandemig wedi eu hannog i ddatblygu ymyriadau newydd fel rhan o'u blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol. Soniodd rhai am *'dreialu gwahanol dulliau cynhwysiant megis gwahaniaethu cynhwysol a gallu cymysg'*, tra bod gan eraill uchelgeisiau o ddatblygu *'dulliau meithrin o ddysgu'* newydd.
- 4.13 Gofynnodd y cwestiwn penagored olaf i CADY a oeddent wedi dysgu unrhyw beth am grwpio o'r pandemig. Ymatebodd 40, a nodwyd un thema ganolog gan saith CADY: pwysigrwydd cefnogaeth cyfoedion a rhyngweithio cymdeithasol. Yn benodol, dywedodd CADY fod *'angen grwpio disgyblion yn ofalus er mwyn iddynt allu cefnogi ei gilydd'*. I rai, roedd hyn yn gysylltiedig â lles plentyn, *'mae angen rhyngweithio cyfoedion ar blant i ddatblygu eu sgiliau cymdeithasol, diwallu eu hanghenion llesiant'*. Soniodd tri CADY arall eu bod wedi dysgu pa mor *'hanfodol oedd llesiant a hunanhyder i wella'* a bod angen mwy o help yn y maes hwn ers y pandemig. Awgrymodd pedwar CADY hefyd *'nadau grwpiau yw'r strategaeth orau'* ac mae *'angen gweithgareddau mwy ymarferol'* ar blant na'r rhai a roddir iddyn nhw trwy ddysgu ar-lein neu ddysgu cyfunol.

5. Profiadau dysgwyr o grwpiau a barn athrawon

- 5.1 Mae'r adran hon yn adrodd ar ganfyddiadau'r grwpiau ffocws a chyfweliadau â disgyblion ysgolion uwchradd ac ar y cyfweliadau ag athrawon. Yma rydym ni'n disgrifio profiadau dysgwyr o fod mewn grwpiau is eu cyrhaeddiad a grwpiau fel grwpiau ymyrraeth yn ogystal â chyfrifon athrawon o ddiben addysgol gwahanol arferion grwpio a sut mae grwpiau'n cael eu trefnu ar gyfer cymorth dysgu. Yn yr adran hon, rydym ni hefyd yn adrodd ar brofiad y pandemig ac ar flaenoriaethau dysgwyr ac athrawon ar ôl y pandemig.

Profiadau dysgwyr o arferion grwpio

- 5.2 Gofynnwyd i'r dysgwyr am yr hyn roedden nhw'n ei hoffi am y grŵp set is a/neu'r grŵp ymyrraeth yr oedden nhw'n rhan ohono, yn ogystal â'r hyn nad oedden nhw'n ei hoffi a'r hyn yr hoffen nhw ei weld yn y dyfodol mewn perthynas â sut mae grwpiau'n cael eu defnyddio ar ôl y pandemig. Gofynnwyd iddyn nhw hefyd beth ddigwyddodd i'w grŵp yn ystod pandemig Covid-19 a beth oedd eu profiad o ddysgu bryd hynny.

Bodddhad gyda'r gefnogaeth a ddarperir mewn grwpiau

- 5.3 Mynegodd llawer o ddysgwyr eu bodlonrwydd â'r gefnogaeth a roddwyd iddynt yn eu grŵp set is neu grŵp math ymyrraeth. Disgrifiwyd bodddhad mewn perthynas â'r perthnasoedd addysgeg a brofwyd ganddynt yn y grwpiau hyn yn ogystal â nodweddion cymdeithasol grwpiau a'r amgylchedd ffisegol. Yn benodol, disgrifiwyd athrawon grwpiau cyrhaeddiad is a grwpiau ymyrraeth fel rhai cefnogol, gyda geiriau'n cael eu defnyddio i ddisgrifio athrawon gan gynnwys amyneddgar, cyfeillgar, caredig, calonogol a hawdd siarad â nhw. Disgrifiodd un disgybl Blwyddyn 8 ei hathro fel 'anhygoel', disgrifiodd disgybl Blwyddyn 9 arall ei athro fel 'y gorau', a dywedodd disgybl arall nad oedd athrawon yn ei grwpiau cymorth dysgu 'fel athrawon arferol'. Pan ofynnwyd iddo pam fod cymorth dysgu yn effeithiol yn ei ddsbarth arbennig, dywedodd un disgybl Blwyddyn 9:

Oherwydd bod yr athrawon yn dangos parch tuag ataf fi, ac rwy'n dangos parch yn ôl atynt. (Cyfweliad unigol, disgybl Blwyddyn 9, dosbarth arbennig)

- 5.4 Yr hyn a bwysleisiodd llawer o ddysgwyr oedd effeithiolrwydd y gefnogaeth a gawsant gan eu hathrawon, yn enwedig yn y ffordd yr oedden nhw'n cynnig cyfarwyddiadau a oedd yn ddealladwy, fel y gwelir yn y ddau sylw a nodir isod:

Os nad ydym ni'n deall y gwaith, yna bydd [yr athro] yn dod drosodd ac yn rhoi ychydig mwy o fanylion i ni ac yna byddwn ni'n ei ddeall. (Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 8, set isaf Saesneg)

Y prif athrawon, gyda fy dyslecsia a hynny i gyd, os ydyn nhw'n ei egluro'n hir ac maen nhw'n mynd drwodd a thrwodd, byddaf yn colli diddordeb ac mae'n pylu allan o fy meddwl. Ond gyda [athro], rwy'n gofyn iddi ac mae hi'n ei dorri i fyny yn ddarnau byr, nid yw'n ei dorri i fyny i ddarnau hir, oherwydd rwy'n ei gofio ac rwy'n ei ddeall ychydig yn fwy a gallaf fi ei wneud. Ond pan fydd yr athrawon yn ei wneud, rydw i'n jyst pylu i ffwrdd. (Cyfweiliad unigol, disgybl Blwyddyn 9, set isaf mathemateg)

- 5.5 O bwysigrwydd arbennig i lawer o'r dysgwyr oedd gwybod y gallent ofyn am gymorth pan oedden nhw ei angen a bod cymorth ar gael yn rhwydd. Dywedodd un disgybl Blwyddyn 9, er enghraifft, ei bod yn gwerthfawrogi gallu gofyn am gyfarwyddyd ychwanegol yn ei grŵp cymorth llai heb 'wastraffu amser pobl', sef ei phrofiad o'r grŵp mwy. Roedd setiau is a grwpiau ymyrraeth yn wahanol i lawer o ddysgwyr o ran eu cymhareb staffio ffafriol, gydag un dysgwr yn dweud bod angen y sicrwydd hwnnw arno 'pan fyddaf fi'n cael trafferth go iawn', ac un arall yn dweud:

Rwy'n teimlo'n fwy hyderus yn y fan honno oherwydd mae gen i athrawon o gwmpas. (Cyfweiliad unigol, disgybl Blwyddyn 9, dosbarth arbennig)

- 5.6 Roedd y ffaith bod grwpiau'n aml yn llai yn cael ei ystyried fel budd gan fod hyn yn cynyddu argaeledd cefnogaeth. Mynegodd un disgybl Blwyddyn 9 y syniad hwn yn y ffordd ganlynol:

Mae [y dosbarth] yn eithaf bach hefyd felly os oes angen help arnom ni yna gall yr athro ddod draw a siarad â ni'n unigol. (Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 9, dosbarth arbennig)

- 5.7 Mynegwyd boddhad gan ddysgwyr mewn perthynas â natur gweithgareddau dysgu yn eu set is neu grwpiau ymyrraeth. Disgrifiwyd tasgau dysgu yn rheolaidd fel 'haws', ar gyflymder arafach, yn gyraeddadwy, ond hefyd yn drefnus, yn ddifyr ac yn 'hwyl'. Disgrifiwyd rhaglenni dysgu penodol, megis y rhaglen meddalwedd llythrennedd IDL, fel rhai pluserus a gwerth chweil yn y ffordd yr oedden nhw'n caniatáu i'r defnyddiwr weld ei gynnydd. Dywedodd un disgybl Blwyddyn 9 mewn grŵp ymyrraeth IDL ei fod wedi bod yn gwneud y rhaglen hon bob blwyddyn ers

iddo fod ym Mlwyddyn 2 yn yr ysgol gynradd, ond ei fod yn dal i fod yn bleserus. Mynegodd y dysgwyr werthfawrogiad o'r gwobrau a gawsant am gwblhau tasgau dysgu, fel derbyn melysion neu ennill sesiwn Minecraft neu daith undydd allan o'r ysgol.

- 5.8 Nodwedd gadarnhaol o grwpiau oedd y berthynas a brofodd dysgwyr â'u cyfoedion. Roedd gan nifer o'r grwpiau ddysgwyr a oedd wedi bod yn yr un grŵp am ddwy flynedd neu fwy ac roedd hyn yn golygu bod dysgwyr weithiau'n adnabod ei gilydd yn dda. Disgrifiwyd grwpiau fel manau diogel lle roedd pobl yn teimlo'n llai lletchwith ynghylch gofyn am gymorth a'i dderbyn. Disgrifiodd rhai dysgwyr eu cyfoedion fel 'ffrindiau da iawn' y gallent 'gael hwyl dda' gyda nhw, ac roedden nhw'n edrych ymlaen at eu gweld bob dydd. Roedd cefnogaeth academaidd, ond hefyd cefnogaeth gymdeithasol gan gyfoedion yn nodweddion cadarnhaol pellach a ddisgrifiwyd gan lawer o ddysgwyr:

Rwy'n ei hoffi oherwydd fy mod i'n eistedd wrth fy ffrind. Mae hi'n fy helpu i'n fawr. (Cyfweiliad unigol, disgybl Blwyddyn 9, set isaf mathemateg)

Gallwn helpu ein gilydd oherwydd dim ond chwech ohonom ni sydd. (Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 9, dosbarth arbennig)

Rydyn ni'n mega-gyfeillgar ac yn ddoniol - bron fel teulu. (Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 9, dosbarth arbennig)

- 5.9 Disgrifiwyd yr amgylchedd lle cynhaliwyd grwpiau gan lawer o ddysgwyr fel un cefnogol. Soniwyd yn aml am sŵn mewn dosbarthiadau mwy fel problem i ddysgu a phrofodd llawer o ddysgwyr eu grŵp cymorth fel lle tawelach, mwy digynnwrf a mwy cyfforddus ar gyfer dysgu. Disgrifiodd rhai disgyblion fod angen lle tawel i allu rheoleiddio eu hunain yn emosiynol ac adfer o'r pwysau o fod mewn ystafell ddosbarth brysur, fwy. Er enghraifft, roedd dysgwyr mewn grŵp llesiant, a oedd yn cynnwys chwe disgybl, yn ei ddisgrifio fel man tawel a digynnwrf lle gallent fod yn fwy gwasgaredig, ond hefyd fel man lle roedd cyfathrebu'n gliriach, disgwyliadau'n wahanol a lle roedd llai o deimlad o bwysau.

- 5.10 Disgrifiodd un disgybl Blwyddyn 8 ei grŵp cymorth llythrennedd llai fel man tawel lle roedd llai o bwysau dysgu. Iddo ef, gallai dysgu yn y grŵp mwy fod yn 'waith straen' ac fe'i diffiniodd fel:

Gwaith nad ydych chi efallai'n ei wybod ac yna maen nhw'n eich gorfodi i wneud hynny a phan fyddwch chi'n dweud nad ydych chi'n gwybod beth i'w

wneud yna byddan nhw'n rhoi ffræ i chi 'achos byddan nhw'n dweud, pam na wnaethoch chi wrando a ballu.

Ar gyfer y disgybl hwn disgrifiwyd ei grŵp llai yn fwy cadarnhaol fel hyn:

Gall eich helpu chi a dydyn nhw ddim yn eich rhoi o dan unrhyw bwysau.

Byddan nhw'n eich tawelu a dydyn nhw ddim yn gweiddi arnoch chi os nad ydych chi'n gwneud rhywbeth, a gallwch chi ofyn cwestiynau bob amser.

(Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 8, grŵp cymorth llythrennedd)

Anfodlonrwydd gyda'r profiad grŵp

- 5.11 Mynegwyd anfodlonrwydd gyda phrofiad grwpiau gan rai dysgwyr mewn perthynas â lefel yr her o fewn addysgeg a hyblygrwydd grwpiau. Roedd rhai dysgwyr yn teimlo bod cyflymder arafach eu grŵp yn rhwystr i wneud cynnydd ac yn golygu nad oeddent yn cael eu gwthio o ran eu dysgu. Mynegodd un disgybl mewn set is Saesneg hyn yn y ffordd ganlynol:

Allwch chi ddim gwella oherwydd ei fod yn gyflymder arafach. Mae'n niwsans.

(Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 8, set isaf Saesneg)

- 5.12 Mynegodd rhai dysgwyr deimladau cymysg yn hyn o beth, gan gydnabod defnyddioldeb y gefnogaeth a gawsant, tra'n mynegi rhwystredigaeth ynghylch anhyblygrwydd arferion grwpio yn eu lleoliad. Roedd gan ddisgybl Blwyddyn 9, a oedd wedi cael ei addysgu yn yr un dosbarth arbennig am dair blynedd, deimladau cymysg am arferion grwpio yn ei leoliad. Dywedodd:

Dydw i ddim yn hoffi bod yn set tri oherwydd rwy'n teimlo nad ydw i yr un fath â phawb arall, ond rwy'n gwybod fy mod i'n cyflawni fy ngwaith ac rwy'n gwybod ei fod yn haws i mi. Ond rwy'n teimlo, wn i ddim gwybod, y gallwn i gyflawni mwy. Rwy'n meddwl y gallwn i wneud mwy o waith pe bawn i mewn set uwch 'achos byddwn i'n fwy penderfynol o aros yno (Cyfweliad unigol, disgybl Blwyddyn 9, dosbarth arbennig)

- 5.13 Nododd y dysgwr hwn gred y dylai dysgwyr gael eu gosod yn ôl pwnc ac y dylent fod mewn setiau uwch neu is yn dibynnu ar allu mewn perthynas â'r maes dysgu penodol. Yn yr un modd, mynegodd dysgwyr eraill rwystredigaeth gyda'r diffyg symud rhwng grwpiau. Dywedodd un disgybl Blwyddyn 8 mewn set is Saesneg fod symud i fyny set ond yn bosibl os 'ydych chi'n dda am asesiadau', ond nad oedd rhai dysgwyr yn gallu gwneud hynny. Yn yr un grŵp ffocws, dywedodd disgybl arall:

Does dim cyfle i newid dosbarth. Felly, dywedwch os ydych chi'n llwyddo yn yr ystafell ddosbarth, allwch chi ddim codi i set uwch. Rydych chi'n sownd yn y set hon am y flwyddyn gyfan. (Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 8, set isaf Saesneg)

- 5.14 Mynegodd rhai disgyblion anfodlonrwydd gyda methu gwersi pynciau roedden nhw'n eu hoffi. I rai o'r rhai a addysgir mewn dosbarth arbennig, roedd hyn yn golygu llai o gwricwlwm a cholli pynciau fel hanes, daearyddiaeth ac AG. Nododd rhai dysgwyr na fu unrhyw ymgynghoriad ynghylch hyn a bod disgwyl iddyn nhw fod yn y dosbarth arbennig yn llawn amser, ond ar gyfer dysgwyr sy'n mynychu grwpiau ymyrraeth, nododd rhai y gallent golli sesiwn gymorth os oedden nhw'n dymuno aros mewn gwrs. Disgrifiodd nifer o ddysgwyr eu bod nhw'n teimlo bod disgwiliadau ynghylch yr hyn yr oedden nhw'n gallu ei wneud yn isel ymhlith athrawon a bod hyn yn broblem. Dywedodd un disgybl Blwyddyn 8:

Yr hyn nad ydw i'n ei hoffi am fod yn [enw'r dosbarth] yw'r ffordd maen nhw'n eich trin chi fel eich bod chi dal ym Mlwyddyn Dau. Maen nhw'n dal i ein trin ni fel rydyn ni'n dal i fod yn fach. Weithiau gall helpu, weithiau nid yw'n helpu. Os ydyn nhw'n ein trin ni fel ein bod ni'n fach, rydyn ni'n disgwyl mai dyna beth sy'n mynd i ddigwydd trwy gydol y flwyddyn ac nid yw'n digwydd... Fe ddylen ni i gyd gael ein trin yr un fath, nid yw rhai pobl yn cael eu trin fel plant bach ac mae pobl eraill yn cael eu trin fel eu bod nhw eisoes yn oedolion (Cyfweliad unigol, disgybl Blwyddyn 8, grŵp cymorth llythrennedd)

- 5.15 Roedd amodau o fewn grwpiau cymorth yn cael eu hystyried gan rai dysgwyr fel rhwystr i ddysgu. Dywedodd rhai dysgwyr y gallai'r grŵp fod yn swnllyd, y gallai ymddygiad gwael gan ddisgyblion fod yn broblem a'i bod yn bosibl teimlo bygythiad cyfoedion yn y grŵp, er enghraifft, trwy alw enwau neu fwlio. Cwynodd un dosbarth arbennig Blwyddyn 9 am griw o fechgyn yn y dosbarth a oedd yn dychryn ac yn gwawdio dysgwyr eraill, gan ddweud bod hyn wedi bod yn wir ers Blwyddyn 7 pan oedden nhw wedi dechrau cael eu haddysgu'n llawn amser yn y dosbarth. Pan ofynnwyd iddyn nhw am yr hyn roedd angen i athrawon ei ystyried wrth drefnu grwpiau, soniodd y rhan fwyaf o ddysgwyr am bwysigrwydd sicrhau bod pobl yn 'cyd-dynnu' ac yn gweithio'n dda gyda'i gilydd ac nad oeddent yn teimlo ofn.
- 5.16 Roedd stigmatiddio oherwydd bod mewn set is yn cael ei ystyried yn fater a oedd yn bodoli y tu allan i grŵp. Er nad oedd pob dysgwr pan ofynnwyd iddyn nhw'n

meddwl bod hyn yn broblem yn eu hysgol, roedd rhai, er enghraifft, y disgybl Blwyddyn 9 hwn a ddywedodd:

Rydyn ni'n set mor isel, mae pobl yn gal enwau arnom ni o'i herwydd. Dydi hi ddim yn neis iawn. Dydw i ddim yn ei hoffi. Ond rydych chi'n ei gael on'd ydych chi, dim ond oherwydd eich bod chi mewn set is. Maen nhw'n meddwl eu bod nhw'n well na chi. (Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 9, dosbarth arbennig)

- 5.17 Disgrifiodd nifer fach o ddisgyblion arferion grwpio yn eu lleoliad o ran materion moesegol ehangach, er enghraifft, mewn perthynas â thegwch, goddefgarwch a pharch at amrywiaeth. Dywedodd sawl disgybl y dylid ystyried eu bod yn gyfartal â phob dysgwr arall yn eu hysgol. Nododd un disgybl Blwyddyn 8 fod defnyddio gosodiad ar sail gallu yn arfer annheg a oedd yn nodi pobl yn anghyfartal yn gyhoeddus ac yn annheg. Teimlai'r disgybl hwn fod angen i bob athro fod yn gymwys i addysgu dysgwyr a oedd angen cymorth ychwanegol ar gyfer eu dysgu. Dywedodd:

Dydw i ddim yn hoffi'r athrawon sy'n dangos pwy sy'n ddeallus a phobl nad ydyn nhw'n ddeallus. Mae fel cymharu pwy sy'n ddeallus a phwy sydd ddim... Nid yw rhai athrawon yn rhoi mwy o fanylion am y pwnc neu rywbeth felly. (Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 8, set isaf Saesneg)

- 5.18 Disgrifiodd dysgwyr wahanol hunaniaethau mewn perthynas â gwahaniaeth. Roedd un disgybl Blwyddyn 9 mewn grŵp mathemateg set is nad oedd yn nodi ei fod yn anabl a disgrifiodd ddysgwyr anabl fel rhai yr oedd angen eu haddysgu mewn grwpiau ar wahân. Mewn cyferbyniad, uniaethodd disgybl Blwyddyn 9 arall â dysgwyr anabl, gan ddweud y canlynol:

Hoffwn pe bai pobl yn deall pam ein bod ni yn y grŵp hwnnw, gan fod hyn er hyder nid ar gyfer dysgu yn unig. Mae yna hefyd [ddisgybl arall] mewn cadair olwyn, nid yw'n gallu gwneud popeth ac weithiau mae pobl yn ei feio am beidio â gwneud rhywbeth na all ei hun... Dydyn ni ddim yn ddiflas, dydyn ni ddim yn ddwl, rydyn ni'n bobl sydd angen ychydig bach o gefnogaeth a help gyda'n TGAU. (Cyfweiliad unigol, disgybl Blwyddyn 9, dosbarth arbennig)

- 5.19 Disgrifiwyd hunaniaethau negyddol gan rai dysgwyr gan ddefnyddio geiriau fel 'diflas', 'dwl', 'od' ac 'nid y mwyaf clyfar mewn dosbarthiadau'. Weithiau, disgrifiodd y dysgwyr fod ganddyn nhw amrywiaeth o deimladau am y grwpiau roedden nhw'n cael eu haddysgu ynddynt, gan gynnwys teimladau cymysg am fod yn aelod ond

hefyd deimladau gwahanol am eu galluoedd eu hunain. Er enghraifft, disgrifiodd disgybl Blwyddyn 8 mewn grŵp cymorth sut roedd ganddi farn wahanol am ei gallu ar adegau gwahanol, gan wneud y sylw canlynol:

Weithiau rwy'n teimlo'n normal, weithiau rwy'n teimlo fy mod i'n blentyn bach eto, weithiau rwy'n teimlo fy mod i'n barod am unrhyw beth. (Cyfweliad unigol, disgybl Blwyddyn 8, grŵp cymorth llythrennedd)

Profiadau dysgwyr o gefnogaeth yn ystod pandemig Covid-19

5.20 Disgrifiwyd y profiad o ddysgu yn ystod y pandemig gan ddysgwyr mewn ffyrdd bron yn gyfan gwbl negyddol. Dywedodd llawer o ddysgwyr eu bod nhw'n ei chael hi'n anoddach dysgu ar-lein a'r prif reswm a roddwyd am hyn oedd diffyg cefnogaeth uniongyrchol ac effeithiol. Sylw nodweddiadol oedd hyn gan ddisgybl ym Mlwyddyn 9:

Wnes i ddim ei wneud ar-lein, pan oeddem ni yn y cyfnod clo, wnes i ddim ei wneud. Roeddwn i'n ei chael hi'n anodd, doeddwn i ddim yn gwybod beth i'w wneud. (Cyfweliad unigol, disgybl Blwyddyn 9, set isaf mathemateg)

5.21 Daeth llawer o'r grwpiau y buom yn siarad â nhw i ben yn ystod y pandemig gyda dysgwyr yn dychwelyd i'w dosbarthiadau dosbarth neu bwnc at ddibenion addysgu, gyda llai neu ddim cefnogaeth un-i-un ar gael. Soniodd rhai dysgwyr fod eu teuluoedd wedi ceisio eu helpu gyda'u gwaith, ond nad 'hwn oedd y cymorth llawn' yr oedden nhw wedi arfer ag ef yn yr ysgol. Dywedodd un disgybl Blwyddyn 8, er enghraifft, ei fod yn gweld gweithio ar-lein yn galed a'i fod yn gweld y gefnogaeth wyneb yn wyneb yr oedd wedi arfer â hi yn yr ysgol yn llawer mwy defnyddiol. Soniodd rhai dysgwyr eu bod nhw wedi cael cymorth gan eu hathrawon cymorth dros y ffôn, ond bod hyn yn golygu bod athrawon yn llai abl i fesur pan oedden nhw wir yn deall rhywbeth a'r hyn yr oedd angen iddyn nhw ei egluro ymhellach.

5.22 Soniodd rhai dysgwyr eu bod nhw'n mwynhau'r rhyddid a'r diffyg pwysau o ddysgu gartref i ddechrau, ond eu bod yn diflasu'n gyflym. Dywedodd sawl dysgwr mai ychydig iawn o ddysgu a wnaethant yn ystod y pandemig a'u bod wedi treulio'r amser yn cysgu, yn mynd allan ar eu beic neu'n chwarae gemau fideo. Dywedodd nifer o ddysgwyr eu bod nhw'n ei chael yn rhyddhad i ddod yn ôl i'r ysgol, gan grybwyll gweld eu ffrindiau eto fel rhan bwysig o'r profiad hwn.

Negeseuon dysgwyr i athrawon am arferion grwpio

5.23 Pan ofynnwyd iddyn nhw am ba negeseuon yr oedden nhw am eu cyfleu i athrawon am arferion grwpio yn eu lleoliad, dywedodd llawer o ddysgwyr eu bod am i'w grwpiau cymorth barhau ar y ffurf bresennol. Mewn rhai grwpiau ffocws, roedd hwn yn ymateb unfrydol gyda'r holl ddysgwyr yn dweud bod y gefnogaeth a gawsant yn hanfodol i'w dysgu a'u hymdeimlad o les yn yr ysgol. Dywedodd rhai dysgwyr fod y syniad o gael eich dysgu mewn dosbarth mwy yn bryderus, gydag un disgybl Blwyddyn 9 mewn dosbarth arbennig, er enghraifft, yn dweud y byddai 'mynd yn ôl i'r dosbarth yn anodd'. Roedd llawer o ddysgwyr, fodd bynnag, yn teimlo bod angen i athrawon flaenoriaethu cyfeillgarwch wrth drefnu grwpiau. Dywedodd rhai dysgwyr ei bod yn bwysig y dylai rhywun gael o leiaf un ffrind mewn grŵp ac na ddylai deimlo'n ynysig. Roedd gallu cyd-dynnu, peidio â theimlo'n ofnus a theimlo ymdeimlad o berthyn mewn grŵp yn ystyriaethau pwysig pellach i athrawon, a argymhellwyd gan rai dysgwyr i ymgynghori â nhw am ffurfio grwpiau.

5.24 Dylai un disgybl Blwyddyn 8 mewn lleoliad set is Saesneg yn meddwl y dylai gael ei wneud ar sail hyder dysgwyr yn hytrach na deallusrwydd, hynny yw, pobl a oedd yn teimlo eu hunain yn llai abl i wneud y gwaith sydd angen ei flaenoriaethu. Dywedodd rhai dysgwyr eu bod nhw am gael mwy o her o ran tasgau dysgu fel nad oedden nhw'n cael 'gwaith hawdd' drwy'r amser. Roedd rhai dysgwyr o'r farn bod angen trefnu grwpiau'n fwy hyblyg, hynny yw, ni ddylai dysgwyr gael eu haddysgu yn yr un dosbarth yn llawn amser neu y dylid symud mwy rhwng setiau uwch ac is. Roedd disgybl Blwyddyn 9 a oedd wedi bod yn yr un dosbarth cymorth arbennig am dair blynedd yn teimlo'n gryf am hyn a dywedodd:

Rwy'n credu y dylem ni fod mewn gwahanol setiau ar gyfer gwahanol bethau. Mae gennym ni gyd-ddisgybl ac mae'n wych mewn mathemateg, ond nid yw mor dda yn Saesneg. Ond mae'n wahanol i bobl eraill. Rwy'n credu y dylem ni fod mewn setiau uwch ar gyfer gwahanol bethau ac yna setiau is ar gyfer gwahanol bethau. (Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 9, dosbarth arbennig)

5.25 Er bod llawer o ddysgwyr yn cytuno y dylid eu grwpio yn ôl gallu, dywedodd un disgybl Blwyddyn 8 mewn grŵp cymorth llythrennedd y dylid cael mwy o addysgu gallu cymysg yn ei hysgol. Seiliodd ei dadleuon ar y cyfleoedd ar gyfer cefnogaeth gan gyfoedion y mae grwpiau o'r fath yn eu darparu, gan ddweud:

Os ydych chi'n gwybod bod rhywun yn deall y pwnc neu os oes ganddo bethau gwahanol i'w cyflwyno i'r grŵp, felly os yw rhywun yn dda am

ysgrifennu, bod rhywun yn dda am ddarllen, mae rhywun yn dda am ymchwilio, mae rhywun yn dda am wybod sut i'w osod allan, dylech gymysgu'r sgiliau hynny. Gallant helpu ei gilydd bryd hynny. Beth yw'r pwynt o gael pawb mewn grŵp nad ydyn nhw'n deall. (Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 8, grŵp cymorth llythrennedd)

- 5.26 Awgrymodd rhai dysgwyr fod angen i athrawon pwnc fyfyrion a'u newid. Mynegwyd hyn gan ddisgybl Blwyddyn 9 mewn dosbarth arbennig a awgrymodd fod angen i athrawon ystyried sut maen nhw'n cyfathrebu pan fyddan nhw'n cefnogi dysgwyr. Yn yr un modd, awgrymodd un disgybl Blwyddyn 8 mai cyfrifoldeb athrawon oedd rhoi 'mwy o fanylion' wrth osod tasgau. Yn olaf, teimlai dysgwyr Blwyddyn 8 a 9 mewn grŵp cefnogi ymddygiad nad oedd caethder, a ddiffiniwyd ganddynt fel athrawon yn 'gas ac yn gweiddi arnoch chi', yn ddefnyddiol ac yn arwain at ddiffyg cymhelliant. Gwnaeth un disgybl Blwyddyn 9 yn y grŵp hwn y sylw canlynol:

Yn Saesneg, os byddaf yn llythrennol yn dweud un gair, gallai hyd yn oed fod am y gwaith, mae'r athro'n gweiddi arnaf fi. Ond mewn mathemateg, os ydw i'n siarad, dydi'r athro ddim yn gweiddi arnaf fi ac rydw i'n gwneud mwy o waith mewn mathemateg nag ydw i'n ei wneud yn Saesneg. (Grŵp ffocws, disgybl Blwyddyn 9, grŵp cefnogi ymddygiad)

Barn athrawon am arferion grwpio

- 5.27 Cafodd athrawon a chynorthwywyr addysgu a oedd yn arwain y grwpiau a'r dosbarthiadau a ddisgrifiwyd yn y grwpiau ffocws dysgwyr eu cyfweld yn unigol. Gofynnwyd iddyn nhw am bwrpas addysgol gwahanol arferion grwpio a sut mae grwpiau'n cael eu trefnu ar gyfer cymorth dysgu, yn ogystal â'r heriau o weithio gyda'u grwpiau a'u profiad o'r pandemig.

Buddion addysgol grwpiau cyrhaeddiad is a grwpiau tebyg i ymyrraeth

- 5.28 Esboniodd llawer o athrawon a chynorthwywyr addysgu bwrpas eu grŵp o ran ei fanteision academaidd i ddysgwyr. Yn ddiethriad, disgrifiwyd grwpiau fel rhai bach o ran maint a gyda chymarebau staffio uwch ac felly'n ffafriol i ddarparu cefnogaeth amlach a dwys i ddysgwyr nag y gellid ei gynnig mewn dosbarthiadau pwnc mwy. Disgrifiwyd natur y gefnogaeth o ran dysgu 'ar radd fwy priodol', cymhwysu mwy o 'sgaffaldiau' ar gyfer dysgu, darparu cefnogaeth fwy unigol, a rhoi strategaethau i ddysgwyr ar gyfer cwblhau tasgau. Roedd mathau eraill o gymorth yn cynnwys

darparu tasgau strwythuredig iawn a oedd yn caniatáu adborth ar unwaith, darparu cyfran uwch o weithgareddau gwrando nag a fyddai'n digwydd fel arfer mewn dosbarthiadau pwnc, 'trafod yn hytrach nag ysgrifennu' a gwneud gwaith ysgrifennu mewn grŵp, a defnyddio dulliau cofnodi amgen, cyfrifiaduron gliniaduron yn benodol. Roedd rhaglenni meddalwedd yn cael eu defnyddio'n aml mewn grwpiau, yn enwedig ar gyfer cymorth llythrennedd a rhifedd, i wneud asesiadau o anghenion unigol, darparu adnoddau dysgu a monitro cynnydd dysgwyr.

- 5.29 Mynegodd rhai athrawon gred gref bod grwpio dysgwyr yn seiliedig ar gyrhaeddiad yn angenrheidiol o ystyried yr anghysondeb eang yn lefel anhawster tasgau academaidd ar gyfer dysgwyr o'r un oedran. Mynegwyd hyn yn gliriach gan athro set isaf mathemateg Blwyddyn 8:

Y mathemateg go iawn mae'n rhaid iddyn nhw ei wneud, mae'r bwlch yn ehangu'n gyflym iawn, iawn a phe byddent yn yr un dosbarth â dyweder, er enghraifft, Set 1, y rhai gallu uchel iawn, mae'r gwaith gwirioneddol maen nhw'n ei wneud mor wahanol, byddai'n anodd iawn cynnig y gefnogaeth sydd ei hangen arnyn nhw. Rwy'n credu y byddai'r rhai gallu uwch hefyd yn dioddef oherwydd byddai'n anodd iawn eu herio yn y ffordd maen nhw ei angen. Mae hyn oherwydd bod lefel anhawster y mathemateg mor dra gwahanol, hyd yn oed o oedran mor ifanc. Mae'n ymwneud yn bennaf â dwyn i gof gyda'r rhai gallu is. Nid yw o reidrwydd na allent ei wneud ar y pryd, mae'n fwy i'w wneud â chael trafferth gyda gallu ei gofio yn y wers neu mewn pythefnos, beth bynnag. Felly mae angen llawer mwy arnyn nhw, mae angen i ni fynd dros y gwaith lawer mwy, llawer mwy o gydgyrnhoi, llawer mwy o waith ailadroddus, tra bod angen yr her ar y rhai gallu uwch, mae angen eu gwthio ymhellach ymlaen. Pe byddent yn gymysg dydw i ddim yn credu y byddai unrhyw un yn cael y gefnogaeth sydd ei hangen arnynt yn y bôn ac rwy'n credu y byddai pawb ar eu colled.

- 5.30 Disgrifiodd llawer o athrawon a chynorthwywyr addysgu fod pwrpas i'w grŵp o ran y gefnogaeth gymdeithasol ac emosiynol yr oedd yn ei roi i ddysgwyr, ac roedd rhai grwpiau gyda hyn â nod deuol ynghyd â budd academaidd a rhai fel unig nod, er enghraifft, grwpiau llesiant. Disgrifiwyd grwpiau cymorth yn aml fel amgylcheddau dysgu mwy cyfforddus na dosbarthiadau pwnc lle'r oedd dysgwyr yn teimlo bod dysgu'n fwy hylaw a phleserus, lle gellid dathlu 'enillion bach' yn haws, a lle roedd dysgwyr yn teimlo'n fwy diogel ac yn cael eu deall yn well. Roedd llawer yn ystyried

bod meithrin hyder dysgwyr — a fynegwyd gan un cydlynedd dysgu fel un sy'n newid ffyrdd o feddwl 'Ni allaf' i 'gallaf' — yn agwedd hanfodol ar eu rôl. Pan ofynnwyd iddi am brif bwrpas ei grŵp cymorth, dywedodd un athrawes cymorth llythrennedd Blwyddyn 8:

Magu eu hyder mewn gwirionedd a chredu ynddyn nhw eu hunain oherwydd rwy'n credu eu bod, lawer o'r amser, yn cael rhywfaint o adborth negyddol. Y ffordd maen nhw'n teimlo am eu gallu efallai a chymharu eu hunain â phobl eraill, rwy'n credu bod hynny'n her.

- 5.31 Dywedodd athrawon fod rhai o'u dysgwyr wedi cael profiadau blaenorol gwael o ddysgu, eu bod yn teimlo'n bryderus ynghylch bod mewn dosbarthiadau pwnc mwy a'u bod nhw'n ei chael yn anodd dod i'r ysgol. Disgrifiwyd effaith pandemig Covid-19 gan lawer fel creu mwy o ddysgwyr o'r fath. Ar gyfer y grŵp hwn o ddysgwyr, y gred oedd bod maint bach y dosbarthiadau a'r cymarebau staffio uwch yn gefnogol gan fod hyn yn caniatáu mwy o hyblygrwydd i ymateb i anghenion uniongyrchol dysgwyr. Fodd bynnag, teimlwyd bod rhinweddau personol athrawon yn bwysig, yn benodol roedd angen i athrawon fod yn empathetig, yn amyneddgar, yn galonogol ac yn 'flaengar eu meddwl'. Roedd adeiladu perthnasoedd cryf a chefnogol, bod yn bresenoldeb cyson ym mywydau dysgwyr, a chreu awyrgylch cynnes a chroesawgar o fewn ystafelloedd dosbarth yn cael eu hystyried yn arferion hanfodol. Disgrifiwyd pwysigrwydd sefydlu teimladau o undod a pherthyn gan un athro, a nododd nad oedd hyn bob amser yn hawdd:

Rwy'n ceisio adeiladu'r moeseg tîm hwn yn y dosbarth, ein bod ni'n dîm ac mae'r cyfan yn ymwneud â "ni" nid "chi" a "fi". Rwy'n ceisio ei adeiladu ac mae'n braf bod grŵp penodol, rwy'n gwybod eu bod wrth eu bodd yn bod yno. Dydi rhai ddim, dydi rhai ddim yn hoffi bod yno ond dydyn nhw ddim yn hoffi bod yn yr ysgol o gwbl - ond rydyn ni'n tyfu. (Athrawes dosbarth arbennig Blwyddyn 9)

- 5.32 Disgrifiwyd rhai grwpiau llesiant fel rhai â'r diben o gefnogi dysgwyr a oedd yn cael anhawster gydag athrawon pwnc penodol. Roedd staff yn ystyried eu rôl fel cymryd rhan mewn 'sgyrsiau adferol' gydag athrawon, wrth roi 'amser allan' i ddysgwyr mewn lleoliad nad oedd llai o bwysau arno. Dywedodd un cynorthwydd addysgu, a oedd yn arwain y math hwn o grŵp cymorth llesiant:

Rwy'n teimlo eu bod nhw'n elwa trwy gael rhywun nad yw'n eu barnu, nad yw'n eu dwrdio os hoffech chi am gamymddwyn a rhywun maen nhw'n teimlo

sydd ar eu hochr nhw. (Cynorthwydd addysgu yn gweithio gyda grŵp cymorth lles Blwyddyn 8)

5.33 Rhoddwyd ystod o ddibenion eraill ar gyfer bodolaeth grwpiau gan gynnwys darparu cymorth yn ystod amseroedd egwyl, darparu cymorth ar gyfer gwaith cartref, caniatáu dilyn amserlenni unigol, cyflwyno rhaglenni arbenigol, a darparu cefnogaeth ddwys ar gyfer datblygu sgiliau, er enghraifft, mewn darllen, sillafu a'r eirfa sydd ei hangen ar gyfer pynciau cwricwlaidd.

5.34 Roedd pump o'r pedwar grŵp ffocws ar ddeg y buom ni'n siarad â nhw yn bodoli fel dosbarth arwahanol lle'r oedd dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol yn bennaf yn cael eu haddysgu ar gyfer eu holl wersi. Roedd rhai o'r dosbarthiadau hyn wedi cael yr un aelodaeth am nifer o flynyddoedd yn olynol a dywedodd rhai ysgolion fod ganddynt ddosbarth o'r fath ym mhob grŵp blwyddyn. Yn eu cyfweiliadau, mynegodd sawl athro gred gref yn effeithiolrwydd y trefniant hwn:

Rwy'n credu ei fod yn gweithio, yr arfer grwpio o gael dosbarth ADY. Mae'n gweithio gyda ni oherwydd yn hytrach na'u cael nhw'n frith o gwmpas dosbarthiadau eraill, lle y gallent fod yn diflannu ac yn ei chael hi'n anodd iawn, mae'r Cynorthwywyr sy'n gweithio gyda'r dosbarth hwn yn wirioneddol wylidwrus ac maen nhw'n eu hadnabod yn dda iawn oherwydd eu bod nhw gyda nhw drwy'r amser ac rwy'n credu bod eu hanghenion yn cael eu diwallu cyn iddyn nhw gynyddu i rywbeth ychydig yn enbyd. (Athrawes dosbarth arbennig Blwyddyn 8)

5.35 Mewn cyferbyniad, teimlai rhai athrawon a chynorthwywyr addysgu eu bod yn darparu cymorth y gellid ei ddarparu yn y dosbarth mwy, ond bod hyn yn dibynnu ar natur athrawon unigol. Mynegodd un cynorthwydd addysgu a oedd yn rhedeg grwpiau cymorth llythrennedd y gobaiht y byddai'r Cod ADY newydd hwnnw'n arwain at newid yn hyn o beth:

Rwy'n credu gyda'r Cod ADY newydd gobeithio y bydd yr athrawon hynny nad ydyn nhw yr un mor gefnogol i'r myfyrwyr hynny ac o ADY a'r hyblygrwydd sydd ei angen wrth addysgu, gobeithio y dylai wneud ychydig o wahaniaeth... Mae hynny'n mynd i'n helpu ni hefyd oherwydd, llawer o'r amser, mae'r cyfrifoldeb yn cael ei roi arnom ni i ddatrys materion yn yr ystafell ddosbarth y gellir mynd i'r afael â nhw mewn gwirionedd gyda dim ond ychydig bach o drydar.

Heriau sy'n gysylltiedig â grwpiau cyrhaeddiad is a grwpiau tebyg i grwpiau ymyrraeth

- 5.36 Disgrifiwyd sawl her sy'n gysylltiedig â gweithio gyda grwpiau cyrhaeddiad is a grwpiau tebyg i grwpiau ymyrraeth gan athrawon a chynorthwyrwyr addysgu. Ymhlith y rhain roedd ymwybyddiaeth dysgwyr o natur isel eu grŵp, a ddisgrifiwyd fel rhywbeth sy'n achosi problemau o ran hyder, cymhelliant ac ymddygiad. Roedd athro dosbarth arbennig Blwyddyn 9 o'r farn bod defnyddio grwpio cyrhaeddiad yn gynnwys mewn addysg yn arwain at gred barhaus i'r unigolyn yn ei ddiffyg gallu. Dywedodd:

Cawsant eu rhoi yn y bwrdd gwaelod yn yr ysgol gynradd ar gyfer mathemateg ac rwy'n credu bod hynny'n fwy niweidiol nag unrhyw beth arall. Maen nhw'n dod i feddwl yn yr ysgol uwchradd, oherwydd eu bod nhw wedi cael eu rhoi yn y grŵp hwnnw ar gyfer mathemateg ac maen nhw'n aros ar y bwrdd hwnnw wedyn ar gyfer yr holl bynciau eraill, maen nhw'n meddwl yn awtomatig bod mathemateg yn golygu, oherwydd eu bod nhw'n cael trafferth mewn mathemateg, mae'n golygu eu bod nhw'n dwp a bod mathemateg yn ddangosydd o ddeallusrwydd.

- 5.37 Dywedodd rhai athrawon fod camau wedi'u cymryd yn eu lleoliadau i fod yn arwahanol ynghylch natur grwpiau dysgu, fel nad oedd dysgwyr yn cael eu nodi'n hawdd fel rhai sydd angen cymorth ychwanegol. Mewn un lleoliad, er enghraifft, roedd pennaeth newydd wedi gofyn am gael gwared ar lythrennau yn nhrefn yr wyddor a ddefnyddiwyd i ddynodi trefn restrol grwpiau yn yr ysgol a bod y strategaeth hon yn helpu i amddiffyn dysgwyr rhag stigma. Disgrifiwyd stigma sydd ynghlwm wrth fynychu grwpiau cymorth dysgu gan rai athrawon fel problem, fodd bynnag, fel y gwelir yn y ddau sylw canlynol:

Dydyn nhw ddim yn ei hoffi [bod yn y set isaf]. Ydy, mae hynny'n broblem. Mae stigma yn bendant. Maen nhw'n gwybod mai dyma'r set waelod ac maen nhw'n dweud o, rydyn ni yn y grŵp dwl neu bethau felly. Felly ie, mae hynny'n anfantais. Nid yw'n helpu gyda hunan-barch ac nid yw'n helpu gyda morâl. Mae'n newid achosi i rai ohonyn nhw beidio cymryd sylw, maen nhw'n meddwl o wel rydyn ni'n ddwl beth bynnag, allwn ni ddim gwneud mathemateg 'achos rydyn ni yn Set 4, sydd ydi, yn broblem. (Athro Mathemateg Blwyddyn 8 set is)

I fod yn onest rwy'n credu bod y rhan fwyaf o'r plant yn ein hysgol yn oddefgar iawn ac nid yw'r rhan fwyaf ohonynt yn stigmatiddio pobl, ond rwy'n credu y bydd rhai pobl bob amser yn mynd, o rydych chi yn [enw set is] neu rydych chi yn y grŵp meithrin a dydych chi ddim yn mynd i wersi arferol, y math hwinnw o beth. (Athrawes grŵp cymorth llythrennedd Blwyddyn 8)

- 5.38 Dywedodd rhai athrawon fod agweddau tuag at dderbyn cymorth dysgu wedi newid dros gyfnod o amser i ddysgwyr, gyda dysgwyr ym Mlynnyddoedd 10 ac 11 yn dod yn fwyfwy anfodlon â mynychu grwpiau tebyg i grwpiau ymyrraeth. Soniodd sawl athro nad oedd dysgwyr bob amser yn hoffi colli gwersi pwnc ac nad oedd dysgwyr Blwyddyn 7 weithiau'n hoffi cael eu tynnu allan o'r dosbarth ar gyfer grŵp ymyrraeth i ddechrau, er eu bod yn dod i arfer â'r syniad yn y pen draw ac yn aml yn tyfu i'w hoffi. Dywedodd un athro grŵp ymyrraeth llythrennedd:

[Pan maen nhw'n cael eu tynnu allan gyntaf] maen nhw'n ei gasáu, i fod yn onest. Maen nhw'n meddwl pam ydw i allan? Dydw i ddim eisiau bod allan. Mae bron fel stigma iddo. Wrth i'r blynnyddoedd fynd yn eu blaenau, maen nhw'n sylweddoli ei fod o fudd iddyn nhw ac mae llawer o ddisgyblion eisiau mynychu nad ydyn nhw i fod i fynychu. Maen nhw'n ei weld fel rhywbeth cadarnhaol yn hytrach na negyddol nawr. (Athrawes Grŵp cymorth llythrennedd Blwyddyn 9)

- 5.39 Er bod grwpiau cymorth yn aml yn cael eu disgrifio fel 'hafanau diogel' i ddysgwyr, disgrifiwyd rhai grwpiau fel grwpiau sy'n cynnwys aelodau a allai fod yn fygythiol ac y cafodd eu hymddygiad effaith negyddol ar eraill yn y grŵp. Teimlai rhai athrawon fod aelodaeth o'r grŵp ei hun yn achos diffyg hyder ymhlith dysgwyr. Gwnaeth athro blwyddyn 8 set mathemateg is y sylw canlynol:

Rwy'n credu mai'r unig her iddyn nhw mewn gwirionedd yw'r ffaith eu bod nhw yn Set 4 a chael eu pen rownd hynny a deall nad yw hynny'n golygu na allwch chi wneud mathemateg, mae'n golygu bod angen i chi gael eich dysgu yn ôl eich gallu er mwyn i chi allu gwneud mathemateg. Cael eu pen o gwmpas nad yw o reidrwydd yn golygu na allwch chi ei wneud oherwydd eich bod chi mewn set isel, mae'n golygu bod angen i chi gael eich dysgu mewn ffordd wahanol.

Cymorth dysgu yn ystod y pandemig

- 5.40 Daeth bron pob grŵp cymorth dysgu i ben yn ystod cyfnod clo'r pandemig. Esboniodd athrawon fod y rhan fwyaf o raglenni a ddefnyddir gyda grwpiau yn cynnwys lefelau uchel o ddysgu drwy brofiad ac felly yn anodd eu cyflwyno ar-lein. Darparwyd cymorth mewn ffyrdd eraill, fodd bynnag, er enghraifft, drwy ddatblygu gweithgareddau dysgu y gellid eu defnyddio ar-lein, drwy gyflenwi offer a mynediad WiFi i ddysgwyr, drwy ffonio dysgwyr gartref i roi sicrwydd a phwynt cyswllt rheolaidd, a thrwy ddod â rhai dysgwyr i mewn i'r ysgol i ddarparu iddynt gyda darpariaeth 'math o ganolbwynt'.
- 5.41 Disgrifiwyd cefnogaeth emosiynol ar gyfer gorbryder, teimladau o unigedd a theimladau o ymddieithrio oddi wrth ddysgu gan lawer o athrawon a chynorthwyyr addysgu fel canolbwynt eu gwaith yn ystod y cyfnod hwn. Nid oedd llawer o ddysgwyr yn ymgysylltu â dysgu ar-lein, gydag un cynorthwyydd addysgu grŵp ymyrraeth llythrennedd, er enghraifft, yn nodi mai dim ond 25 allan o 80 o ddysgwyr roedd hi'n eu cefnogi oedd yn bresennol ar-lein. Er bod un CADY yn teimlo bod rhai dysgwyr yn gwerthfawrogi dysgu ar-lein oherwydd ei fod yn darparu amgylchedd dysgu tawelach ac ymgysylltu un i un gydag athrawon, disgrifiodd athrawon eraill ddysgwyr fel rhai sy'n datblygu 'nodwedd ddiog' ac wedi ymddieithrio.
- 5.42 Disgrifiwyd effaith y pandemig mewn ffyrdd cymysg. Nododd un athro grŵp cymorth llythrennedd na fu gostyngiad mewn sgoriau cyrhaeddiad ar gyfer dysgwyr sy'n cyflawni'r rhaglen IDL roedd hi'n ei gyflwyno. Fodd bynnag, fe wnaeth cynorthwyydd addysgu a oedd hefyd yn gweithio gyda grŵp cymorth llythrennedd ganfod fod 60 y cant o ddysgwyr Blwyddyn 8 ar ôl y pandemig angen y rhaglen Darllenydd Carlam, tra nododd cynorthwyydd addysgu arall fod oedrannau darllen y flwyddyn 7 bresennol yn is na'r lefel arferol. Amlygwyd presenoldeb dysgwyr, a ddisgrifiwyd yn gyffredinol yn is na'r cyfartaledd cyn y pandemig, gan nifer o athrawon fel problem gynyddol. Disgrifiwyd dysgwyr fel bod yn fwy pryderus ar ôl y pandemig, gyda mwy o ddysgwyr yn teimlo'n anghyfforddus ynghylch mynd i ddosbarthiadau pwnc. Yn olaf, nodwyd gan rai athrawon fod y bwlch cyrhaeddiad rhwng dysgwyr uwch ac is eu cyrhaeddiad yn eu hysgol wedi ehangu.

6. Trafodaeth ac argymhellion

- 6.1 Nod yr ymchwil archwiliadol hon oedd casglu gwybodaeth am batrymau arferion grwpio sy'n bodoli o fewn y system addysg yng Nghymru gan eu bod nhw'n ymwneud â dysgwyr sy'n cael eu haddysgu mewn grwpiau llai eu cyrhaeddiad, yn enwedig y rheini ag anghenion dysgu ychwanegol. Gofynnwyd am wybodaeth am brofiadau dysgwyr o arferion grwpio a phenderfyniadau athrawon mewn perthynas â'r rhain cyn ac yn ystod pandemig Covid-19, ynghyd â blaenoriaethau'r dyfodol ar ôl y pandemig.
- 6.2 Mae canfyddiadau'r arolwg CADY yn awgrymu mai'r grŵp a ddefnyddir amlaf ar draws y cyfnodau cynradd ac uwchradd ar gyfer pob dysgwr oedd gallu cymysg, ond ar gyfer pynciau craidd yn y ddau gyfnod roedd yn seiliedig ar allu. Mae'r ffigur a adroddwyd o 82 y cant o ddysgwyr oedran uwchradd a addysgir mewn grwpiau gallu ar gyfer mathemateg a Saesneg yn debyg i'r ffigurau a geir mewn manau eraill yn y DU (Gripton 2020; Taylor et al. 2019; OECD 2013).
- 6.3 Disgrifiwyd amrywiaeth eang o arferion grwpio gwahanol gan ysgolion a rhoddwyd prif bwrpas y rhain fel cefnogaeth ar gyfer dysgu academaidd. Ystyriwyd bod grwpio dysgwyr yn ffordd effeithiol o godi cyrhaeddiad a sicrhau cynnydd i bob dysgwr. Er bod nifer o CADY mewn ysgolion cynradd wedi nodi bod cymorth cymdeithasol yn ffactor pwysig wrth wneud penderfyniadau, ar draws cyfnodau oedran, rhoddwyd y cyfleoedd academaidd a gynigir gan grwpiau fel prif bwrpas arferion grwpio gwahanol ar gyfer pob dysgwr, ond yn enwedig ar gyfer y rhai ag anghenion dysgu ychwanegol.
- 6.4 Adroddwyd bod amrywiaeth eang o raglenni addysgu yn cael eu defnyddio gan ysgolion. Roedd hyn yn wir ar gyfer pob dysgwr, ond ar gyfer y rheini ag anghenion dysgu ychwanegol dyblwyd yr ystod o raglenni. Yn ddwy ran o dair, roedd gan y mwyafrif o'r rhain ffocws academaidd, er bod nifer o raglenni ar gyfer cefnogaeth bersonol a chymdeithasol-emosiynol hefyd yn cael eu defnyddio.
- 6.5 Mae'r canfyddiadau'n awgrymu cred gref gan CADY yn y defnydd o grwpio cyrhaeddiad ar gyfer arfer effeithiol a chodi safonau. Disgrifiwyd manteision addysgol grwpiau o ran darparu lefelau priodol o gefnogaeth a her yn ogystal ag amgylcheddau dysgu mwy ffafriol i bob dysgwr ac, unwaith eto, mae hyn yn adlewyrchu canfyddiadau mewn manau eraill (Francis et al. 2017a). I ddysgwyr ag ADY, roedd grwpio yn ôl cyrhaeddiad yn cael ei ystyried yn ffordd o fagu hyder a

hunan-barch ac o ddarparu amgylcheddau dysgu effeithiol sy'n sicrhau mwy o gynnydd, ond ar gyfer dysgwyr uchel eu cyrhaeddiad, disgrifiwyd grwpio hefyd yn bwysig. Yn aml, roedd dysgwyr oed cynradd ag ADY yn treulio dwy awr y dydd mewn grwpiau, tra bod dysgwyr oed uwchradd ag ADY gan amlaf yn treulio dwy awr y dydd neu drwy'r dydd mewn grŵp ar gyfer cymorth dysgu.

- 6.6 Mynegwyd buddsoddiad cryf mewn arferion grwpio ar gyfer cymorth dysgu gan ddysgwyr ac athrawon fel ei gilydd. Mynegodd y dysgwyr werthfawrogiad o'r perthnasoedd ffafriol rhwng athrawon a disgyblion a'r agweddau cadarnhaol a brofwyd ganddynt mewn grwpiau cyrhaeddiad is a grwpiau ymyrraeth, gan ddisgrifio'r grwpiau hyn fel rhai sy'n darparu gweithgareddau deniadol, hyfforddiant effeithiol a chymorth sydd ar gael yn rhwydd. Roedd safbwyntiau dysgwyr ac athrawon yn cyd-fynd o ran gweld grwpiau o'r fath yn cynnig amgylchedd dysgu gyda llai o bwysau. Mae canfyddiadau ymchwil mewn perthynas ag agweddau cadarnhaol ar grwpiau cyrhaeddiad is, megis datblygu perthnasoedd addysgegol cefnogol gyda chymorth dosbarthiadau llai (Mazenod et al. 2019), darparu amgylcheddau dysgu llai bygythiol lle nad yw dysgwyr yn cael eu gadael ar ôl (Hallam ac Ireson 2006), a chyfleoedd gwell ar gyfer diwallu anghenion unigol (McGillicuddy a Devine 2018), yn berthnasol yma. Roedd ystyriaethau pwysig i athrawon a gymerodd ran yn yr astudiaeth hon yn cynnwys sefydlu cyflymder da ar gyfer dysgu ynghyd â diwylliant o gymhwysedd a chymuned.
- 6.7 Mewn sawl achos, disgrifiodd y dysgwyr gysylltiadau cyfoedion ffafriol mewn grwpiau cyrhaeddiad is a grwpiau ymyrraeth. Soniwyd am hyn yn aml mewn perthynas â faint o amser yr oedd dysgwyr yn ei dreulio gyda'i gilydd ac mae'n tynnu sylw at y diffyg symud rhwng grwpiau a oedd yn brofiad llawer o gyfranogwyr yn yr astudiaeth. Roedd rhai dysgwyr wedi bod yn yr un grŵp trwy gydol eu hamser yn yr ysgol uwchradd ac wedi mynegi rhwystredigaeth am hyn. Mae diffyg symud a disgwyliadau isel athrawon ymhlith problemau allweddol sy'n gysylltiedig â grwpio gallu (Dunne 2011; Taylor et al. 2018) ac ymddengys o'r astudiaeth hon, er bod athrawon yn credu mewn cynnydd dysgwyr, eu bod hefyd wedi buddsoddi mewn 'meddwl gallu sefydlog' (Hart and Drummond 2013). Mae hyn yn golygu'r gred bod dysgu yn ganlyniad symiau sefydlog o allu, gydag adnoddau mewnol y dysgwr fel y prif ffactor mewn dysgu. Siaradodd llawer o athrawon yn nhermau gallu 'uchel' ac 'isel', er y dylid nodi bod rhai ffactorau wedi'u nodi y tu allan i ddysgwyr, megis

arferion di-fudd mewn ystafelloedd dosbarth pwnc, fel y rheswm dros grwpiau ar wahân.

- 6.8 Roedd rhywfaint o dystiolaeth wrth astudio hunaniaethau negyddol dysgwyr sy'n broblem bellach yn gysylltiedig â grwpio gallu (Francis et al. 2017b). Yn yr un modd â chanfyddiadau'r astudiaeth a gynhaliwyd gan Gripton (2020), roedd yn ymddangos bod gan ddysgwyr ymatebion unigol i gael eu rhoi mewn grwpiau cyrhaeddiad ac ymyrraeth is, rhai yn mynegi boddhad a rhai yn mynegi anfodlonrwydd. Roedd athrawon yn tystio i natur stigmatiddio'r grwpiau hyn mewn rhai lleoliadau, er eu bod yn aml yn disgrifio dysgwyr yn derbyn eu lleoliad yn raddol. Dehongliad posibl o hyn yw mewnnoli gan ddysgwyr dros amser o ddisgwyliadau isel eu hathrawon (Nieto a Bode 2012).
- 6.9 Disgrifiwyd y profiad o ddysgu yn ystod cyfnod y profiad pandemig mewn ffyrdd cwbl negyddol gan ddysgwyr a oedd yn teimlo bod diffyg cefnogaeth wyneb yn wyneb yn gwneud dysgu'n anoddach. Disgrifiodd llawer o ddysgwyr eu hymddieithrio oddi wrth ddysgu yn ystod y cyfnod hwn. Darparodd CADY ac athrawon ddarlun mwy cymysg gyda rhai profiadau cadarnhaol yn cael eu disgrifio, megis mwy o adnoddau ar gael a oedd yn golygu bod darpariaeth well o gymorth cymdeithasol-emosiynol yn bosibl. Adroddwyd hefyd am heriau, fodd bynnag, gan gynnwys anawsterau mewn perthynas â darparu cymorth ar-lein ac ymddieithrio parhaus rhwng dysgwyr. Disgrifiwyd effaith hirdymor y pandemig hefyd o ran sylweddoli pwysigrwydd cefnogaeth gan gymheiriaid a rhyngweithio cymdeithasol i ddysgwyr yn ogystal â'r cynnydd yn nifer y dysgwyr sy'n parhau i fod angen cefnogaeth academaidd a chymdeithasol-emosiynol.
- 6.10 Mae ymchwil i grwpio cyrhaeddiad a ddefnyddir mewn ysgolion yn amlygu'r ffaith bod darlun arlliw yn bwysig, gyda nodweddion cadarnhaol a negyddol grwpiau wedi'u dal a'u deall yn llawn (Hallam ac Ireson 2006; Tereshchenko et al. 2019). Mae'n ymddangos bod hyn yn berthnasol i'r astudiaeth hon sy'n nodi nodweddion arferion grwpio sy'n bwysig i ddysgwyr ac athrawon, yn ogystal â phroblemau sy'n deillio o arferion o'r fath.

Cyfyngiadau

- 6.11 Casglwyd data ar gyfer yr ymchwil ym mis Ionawr-Mawrth 2022 a oedd ar anterth yr achosion o amrywiolyn Omicron yn ystod pandemig Covid-19. Achosodd hyn absenoldebau staff a dysgwyr uchel mewn ysgolion a chafodd effaith ar recriwtio ysgolion ar gyfer yr ymchwil hon. Y sampl darged ar gyfer elfen gwaith maes yr

astudiaeth oedd deg ysgol (pump ym mhob rhanbarth), ond ni chyflawnwyd hyn yn y naill ranbarth na'r llall. Fe wnaeth dwy ysgol nad oeddent yn cymryd rhan yn yr ymchwil fynegi ddi-ddordeb yn y diwedd ond dywedodd wedyn nad oeddent yn gallu cymryd rhan oherwydd absenoldebau staff. Nid oes gennym ni wybodaeth benodol am y nifer a gymerodd ran yn yr arolwg ar gyfer CADY, ond mae'n debygol bod cymryd rhan yn hyn hefyd wedi cael ei effeithio gan ddatblygiadau yn y pandemig ar adeg ei ddsbarthu.

- 6.12 Mewn perthynas â'r arolwg, nodwn mai cyfyngiad pellach ar yr ymchwil yw na ellir ystyried ymatebwyr CADY yn gynrychioliadol. Dychwelwyd ymatebion i'r arolwg yn ddiennw ac mae hyn yn golygu nad yw'n bosibl datgan yn hyderus i ba raddau mae'r canfyddiadau yn gyffredinol i'r boblogaeth.

Argymhellion o'r astudiaeth

- 6.13 Mae'r canlynol yn argymhellion o'r ymchwil ac fe'u cymerir yn uniongyrchol o awgrymiadau cyfranogwyr yr ymchwil am flaenoriaethau'r dyfodol yn ogystal ag o faterion a ddaeth i'r amlwg o ddadansoddi'r data. Mae'r argymhellion fel a ganlyn:
- 6.14 Neges gref gan ddysgwyr oedd bod cymorth yn hanfodol i'w dysgu a'u hymdeimlad o les yn yr ysgol a bod angen iddo fod ar gael yn rhwydd. Mae perthnasoedd cadarnhaol rhwng athrawon a disgyblion ac amgylcheddau dysgu gyda llai o bwysau yn hanfodol bwysig yn hyn o beth. Mae tystiolaeth sy'n dod i'r amlwg yn awgrymu bod profiad y pandemig wedi arwain at ehangu'r bwlch cyrhaeddiad rhwng dysgwyr uwch ac is eu cyrhaeddiad, gan wneud cymorth dysgu hyd yn oed yn fwy hanfodol. Nid yw'n glir o'r ymchwil, fodd bynnag, fod yr hyn a gynigir i ddysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol a dysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad is yn wahanol iawn i'r hyn a gynigir i ddysgwyr yn fwy cyffredinol. Argymhellir felly y dylid rhoi pwyslais o'r newydd ar addysg gynhwysol fel nod ar gyfer addysg yn ystod y cyfnod adfer, gyda ffocws ar werthoedd cynhwysol a natur arferion cynhwysol mewn ystafelloedd dosbarth prif ffrwd.
- 6.15 Er bod monitro grwpiau'n rheolaidd yn cael ei adrodd yn yr arolwg CADY, mae data a gasglwyd o gyfweiliadau a grwpiau ffocws yn awgrymu'n gryf bod diffyg llyfnder mewn grwpiau mewn ysgolion. Argymhelliad felly yw bod mwy o bwyslais yn cael ei roi ar bwysigrwydd hyblygrwydd wrth ddefnyddio grwpiau, er enghraifft, cynyddu'r defnydd o osodiadau fesul pwnc unigol a lleihau nifer yr achosion o 'ddosbarthiadau arbennig' a fynychir ar sail amser llawn. Argymhellir hefyd y dylid ymgynghori'n llawn â dysgwyr mewn perthynas â'n barn am eu gallu a'u lleoli.

- 6.16 Mae'r ymchwil yn awgrymu bod grwpio gallu yn gyffredin ar draws cyfnodau oedran ac mae'n cael ei ategu gan gred gref gan ymarferwyr yn effeithiolrwydd hyn. Felly, argymhellir bod y sylfaen dystiolaeth mewn perthynas â'r defnydd o grwpio gallu mewn ysgolion yn cael ei lledaenu'n ehangach fel ffordd o annog athrawon i fyfyrion a datblygu arferion mwy effeithiol.
- 6.17 Yn olaf, argymhellir bod ymchwil bellach yn cael ei wneud yn y maes hwn. Mae arferion grwpio yn dreiddiol mewn ysgolion ac yn strwythuro cwricwlwm ac addysgeg mewn llawer o achosion. Roedd yr ymchwil hon yn astudiaeth archwiliadol sy'n codi cwestiynau am nifer o faterion gan gynnwys, cyfansoddiad grwpiau mewn perthynas ag amrywiaeth, er enghraifft, o ran rhyw, hil a statws economaidd-gymdeithasol, llyfnder arferion grwpio o ran aelodaeth dysgwyr, a natur wahaniaethol cwricwlwm ac addysgeg a ddefnyddir gyda gwahanol fathau o grwpiau. Mae'r materion hyn yn hanfodol bwysig i ymarfer ond nid oes digon o ymchwil iddyn nhw ar hyn o bryd o fewn y cyd-destun Cymreig. Roedd y defnydd eang o raglenni addysgu cyhoeddedig yn ganfyddiad o'r astudiaeth hon a byddai ymchwil i'r sylfaen dystiolaeth ar gyfer y rhain hefyd yn bwysig.

7. Cyfeirnodau

Ainscow, M. and Messiou, K. (2018) Engaging with the views of students to promote inclusion in education, *Journal of Educational Change* 19(1): 1-17.

Black-Hawkins, K. (2017) Understanding inclusive pedagogy: learning with and from teachers. Yn *Inclusive Education: Making Sense of Everyday Practice* (gol) V. Plows and B. Whitburn, pp. 13-30. Rotterdam: Sense Publishers.

Blatchford, P., Bassett, P., Brown, P., Martin, C., Russell, A. a Webster, R. (2011) The impact of support staff on pupils' 'positive approaches to learning' and their academic progress, *British Educational Research Journal* 37(3): 443-464.

Blatchford, P. a Webster, R. (2018) Classroom contexts for learning at primary and secondary school: class size, groupings, interactions and special educational needs, *British Educational Research Journal* 44(4): 681-703.

Comisiynydd Plant Cymru (CCGC) (2017) [Y Dull Cywir: Ymagwedd Hawliau Plant yng Nghymru](#). [cyrchwyd 23 Medi 2021].

Conn, C. a Hutt, M. (2020) Successful futures for all? Additional learning needs in Wales in the light of curriculum reform, *British Journal of Special Education*, 47(2): 152-169.

Cullen, M A., Lindsay, G., Hastings, R., Denne, L., Stanford, C., Beqirraq, L., Elahi, F., Gemegah, E., Hayden, N., Kander, I., Lykomitrou, F. a Zander, J. (2020) *Special Educational Needs in Mainstream Schools: Evidence Review*. Llundain: Sefydliad Gwaddol Addysg.

Dunne, M., Humphreys, S., Sebba, J., Dyson, A., Gallannaugh, F. a Muijs, D. (2011) The teaching and learning of pupils in low-attainment sets, *Curriculum Journal* 22(4): 485-513.

Florian, L. a Beaton, M. (2018) Inclusive pedagogy in action: getting it right for every child, *International Journal of Inclusive Education* 22(8): 870-884.

Florian, L. a Graham, A. (2014). Can an expanded interpretation of phronesis support teacher professional development for inclusion? *Cambridge Journal of Education*, 44(4): 465-78.

Florian, L. and Linklater, H. (2010) Preparing teachers for inclusive education: using inclusive pedagogy to enhance teaching and learning for all, *Cambridge Journal of Education* 40(4): 369-386.

Francis, B., Archer, L., Hodgen, J., Pepper, D., Taylor, B. a Travers, M-C. (2017a) Exploring the relative lack of impact of research on 'ability grouping' in England: a discourse analytic account, *Cambridge Journal of Education* 47(1): 1-17.

Francis, B., Connelly, P, Archer, L., Hodgen, P, Mazenod, A., Taylor, B. a Pepper, D. (2017b) Attainment grouping as self-fulfilling prophesy? A mixed methods exploration of self-confidence and set level among year 7 students, *International Journal of Educational Research* 86: 96-108.

Gill, K., Quilter-Pinner, H. a Swift, D. (2017) *Making the Difference: Breaking the Link Between School Exclusion and Social Exclusion*. Llundain: Sefydliad Ymchwil Polisi Cyhoeddus

Gripton, C. (2020). Children's lived experiences of 'ability' in the Key Stage One classroom: life on the 'tricky table', *Cambridge Journal of Education* 50(5): 559-578.

Hallam, S. ac Ireson, J. (2005) Secondary school teachers' pedagogic practices when teaching mixed and structured ability classes, *Research Papers in Education* 20(1): 3-24.

Hallam, S. ac Ireson, J. (2006) Secondary school pupils' preferences for different types of structured grouping practices, *British Educational Research Journal* 32(4): 583-601.

Hallam, S. ac Ireson, J. (2007) Secondary school pupils' satisfaction with their ability group placements, *British Educational Research Journal* 33(1): 27-45.

Hart, S. a Drummond, JJ. (2013) Learning without limits: constructing a pedagogy free from determinist beliefs about ability. Yn: *The SAGE Handbook of Special Education* (Ed.) L. Florian, 439-458. Los Angeles: Sage.

Higgins, S., Katsipataki, S., Coleman, R., Henderson, P., Uwchgaptan, R. a Coe, D. (2015) The Sutton Trust – Education Endowment Foundation Teaching and Learning Toolkit. Llundain: Sefydliad Gwaddol Addysg.

Ireson, J. a Hallam, S. (2001) *Ability Grouping in Education*. Llundain: Paul Chapman Publishing.

John, E. (2022) Inclusion, participation and interaction: challenging the discourse of in-class ability groupings in early childhood education. Yn: Conn ac A Murphy (Gol.) *Inclusive Pedagogies for Early Childhood Education: Respecting and responding to differences in learning*, pp. 148-163.. Llundain ac Efrog Newydd: Routledge.

Knight, C. a Crick, T. (2021) Inclusive education in Wales: interpreting discourses of values and practice using critical policy analysis, *ECNU Review of Education*. DOI: 10.1177/20965311211039858.

Knight, C., Clegg, Z., Conn, C., Hutt, M. a Crick, T. (2022) Aspiring to include versus implicit "othering": teachers' perceptions of inclusive education in Wales, *British Journal of Special Education*. DOI: 10.1111/1467-8578.12394.

Krippendoorf, K. (2018) *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (Pedwerydd Argraffiad). Llundain: Sage Publishing.

Kutnick, P., Sebba, J., Blatchford, P., Galton, M. a Thorp, J. (2005) *The Effects of Pupil Grouping: Literature Review*. Nottingham: Yr Adran Addysg a Sgiliau.

Mayring, P. (2004) Qualitative content analysis, *A Companion to Qualitative Research*, 1: 159–176.

Mazenod, A., Francis, B., Archer, L., Hodgen, J., Taylor, B., Tereshchenko, A. a Pepper, D. (2019) Nurturing learning or encouraging dependency? Teacher constructions of students in lower attainment groups in English secondary schools, *Cambridge Journal of Education* 49(1): 53-68.

- McGillicuddy, D., a Devine, D. (2018) 'Turned off' or 'ready to fly': ability grouping as an act of symbolic violence in primary school, *Teaching and Teacher Education* 70: 88-99.
- Nieto, S. and Bode, P. (2012) *Affirming Diversity: The Sociopolitical Context of Multicultural Education* (Pumed Argraffiad). Boston MA: Allyn a Bacon
- OECD (2013) [What makes schools successful? Resources, policies and practices. Cyfrol IV](#). PISA: OECD Publishing. [cyrchwyd 28 Chwefror 2022].
- Power, S. a Taylor, C. (2020) Not in the classroom, but still on the register: hidden forms of school exclusion, *International Journal of Inclusive Education* 24(8): 867-881.
- Renold, E., Bragg, S., Jackson, C. a Ringrose, J. (2017) *How Gender Matters to Children and Young People Living in England*. Prifysgol Caerdydd, Prifysgol Brighton, Prifysgol Caerhirfryn, a Choleg Prifysgol Llundain, Sefydliad Addysg. ISBN 978-1-908469-13-7.
- Sharples, J., Webster, R. a Blatchford, P. (2015) *Making Best Use of Teaching Assistants Guidance Report*. Llundain: Sefydliad Gwaddol Addysg.
- Taylor, B., Francis, B., Archer, L., Hodgen, J., Pepper, D., Tereshchenko, A. a Travers, M-C. (2017) Factors deterring schools from mixed attainment teaching practice, *Pedagogy, Culture and Society* 25(3): 327-345.
- Taylor, B., Francis, B., Craig, N., Archer, L., Hodgen, J., Mazenod, A., Tereshchenko, A. a Pepper, D. (2019) Why is it difficult for schools to establish equitable practices in allocating students to attainment 'sets'?, *British Journal of Educational Studies* 67(1): 5-24.
- Tereshchenko, A., Francis, B., Archer, L., Hodgen, J. Mazenod, A., Taylor, B. Pepper, D. a Travers, M-C. (2019) Learners' attitudes to mixed-attainment grouping: examining the views of students in high, middle and low attainment, *Research Papers in Education* 34(4): 425-444.
- Thomas, H., Duggan, B., Glover, A., Lane, J., Conn, C., Evans, K., Drew, S. a Kelland, A. (2019). [Ymchwil i sefydlu gwaelodlin o'r system AAA yng Nghymru, adroddiad GSR rhif 8/2019](#). Caerdydd: Llywodraeth Cymru. [cyrchwyd 23 Medi 2021].
- Väyrynen, S. a Paksuniemi, M. (2020) Translating inclusive values into pedagogical actions, *International Journal of Inclusive Education* 24(2): 147-161.
- Webster, R. a Blatchford, P. (2013) The educational experiences of pupils with a statement of special educational needs in mainstream primary schools: results from a systematic observation study, *European Journal of Special Needs Education* 28(4): 463-479.
- Webster, R. a Blatchford, P. (2015) Worlds apart? The nature and quality of the educational experiences of pupils with a statement for special educational needs in mainstream primary schools, *British Educational Research Journal* 41(2): 324-342.
- Llywodraeth Cynulliad Cymru (2004) [Cod Ymarfer Anghenion Addysgol Arbennig Cymru](#). [cyrchwyd 28 Mehefin 2022].
- Llywodraeth Cymru (2020a) [Cwricwlwm Cymru](#). [cyrchwyd 23 Mawrth 2022].

Llywodraeth Cymru (2020b) [Cwricwlwm Newydd yng Nghymru: Canllaw i Blant, Pobl Ifanc a Theuluoedd.](#) [cyrchwyd 4 Chwefror 2022].

Llywodraeth Cymru (2021a) [Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol Cymru.](#) [cyrchwyd 20 Medi 2021].

Llywodraeth Cymru (2021b) [Adnewyddu a diwygio: cefnogi lles a dilyniant dysgwyr.](#) [cyrchwyd 23 Medi 2021].

Atodiad 1 — Arolwg ar-lein ar gyfer CADY

Arolwg CADY

Astudiaeth ymchwil: Profiadau o grwpiau ar gyfer cymorth dysgu cyn, yn ystod ac ar ôl y pandemig

C1. Rhywedd

- Gwryw
 - Benyw
 - Anneuaidd/ trydydd rhyw
 - Mae'n well gen i beidio â dweud
 - Mae'n well gen i hunan-ddisgrifio (ychwanegu dewis)
-

C2. Math o ysgol

- Prif Ffrwd
- Ysgol Arbennig
- Arall

C3. Ystod oedran y myfyrwyr yn eich ysgol.

- 3-4 (Meithrin)
- 5-10 (Cynradd)
- 3-10 (Meithrin a Chynradd)
- 11-16 (Uwchradd)
- 5-16 (Cynradd ac Uwchradd)
- 3-16 (Meithrin, Cynradd ac Uwchradd)
- 16-18 (Chweched Dosbarth)
- 11-18 (Uwchradd a Chweched Dosbarth)
- 5-18 (Cynradd, Uwchradd a Chweched Dosbarth)

3-18 (Meithrin, Cynradd, Uwchradd a Chweched Dosbarth)

C4. Yr Awdurdod Lleol/Rhanbarth lle mae eich ysgol wedi'i lleoli

De-ddwyrain Cymru (EAS: Blaenau Gwent, Caerffili, Sir Fynwy, Casnewydd a Thorfaen)

De Orllewin Cymru (Partneriaeth: Abertawe, Sir Gaerfyrddin, Sir Benfro)

Arall

Bydd cwestiynau 5-10 yn canolbwyntio ar y gwahanol fathau o grwpiau a ddefnyddir yn eich ysgol.

C5. Pa fath o grwpiau sy'n cael eu defnyddio yn eich ysgol ar gyfer **POB** plentyn/person ifanc? Dewiswch bob un sy'n berthnasol.

Gallu cymysg

Gallu/cyflawniad

Diddordebau tebyg

Dibynnol ar y dasg

Grwpio pen bwrdd

Grwpio ymddygiadol

Dewis y myfyriwr

Grwpio cyfeillgarwch

Cymdeithasol (cydweithredol)

Sgiliau cymdeithasol

Grŵp cefnogi cyfoedion

Grŵp rhifedd

Grŵp llythrennedd

Grŵp darllen

- Iaith/cyfathrebu
 - Grwpiau anogaeth
 - Sylfaen adnoddau arbenigol
 - Grwpiau tiwtor (e.e., ar gyfer cymorth bugeiliol)
 - Ffrydio (mae grwpiau gallu yn gweithredu ar gyfer y rhan fwyaf o wersi)
 - Lleoliad (mae grwpiau gallu yn gweithredu ar gyfer pynciau unigol)
 - Dosbarth arbennig
 - Arall — nodwch grwpiau eraill rydych chi'n eu defnyddio.
-

C6. Wrth feddwl am y grwpiau rydych chi wedi'u dewis, pa rai sy'n cael eu defnyddio wrth addysgu **Rhifedd/Mathemateg**? Dewiswch bob un sy'n berthnasol.

- Gallu cymysg
- Gallu/cyflawniad
- Dibynnol ar y dasg
- Grwpio pen bwrdd
- Grwpio ymddygiadol
- Dewis y myfyriwr
- Grwpio cyfeillgarwch
- Cymdeithasol (cydweithredol)
- Grŵp cefnogi cyfoedion
- Sylfaen adnoddau arbenigol
- Dosbarth arbennig

Arall — nodwch grwpiau eraill a ddefnyddir ar gyfer Mathemateg/Rhifedd

C7. Wrth feddwl am y grwpiau rydych chi wedi'u dewis, pa rai sy'n cael eu defnyddio wrth addysgu **Llythrennedd/Saesneg**? Dewiswch bob un sy'n berthnasol.

Gallu cymysg

Gallu/cyflawniad

Dibynnol ar y dasg

Grwpio pen bwrdd

Grwpio ymddygiadol

Dewis y myfyriwr

Grwpio cyfeillgarwch

Cymdeithasol (cydweithredol)

Grŵp cefnogi cyfoedion

Sylfaen adnoddau arbenigol

Dosbarth arbennig

Arall — nodwch grwpiau eraill a ddefnyddir ar gyfer Llythrennedd/Saesneg

C8. Beth yw'r rhesymau dros ddefnyddio'r grwpiau uchod yn eich ysgol gyda **PHOB** plentyn/person ifanc? Dewiswch bob un sy'n berthnasol.

Maint dosbarth mawr

Rhwyddineb addysgu mewn grwpiau llai

Materion staffio

- Cyfyngiadau gofod
- Cyfyngiadau adnoddau
- Lleihau materion ymddygiad
- Dysgwyr ag ADY yn cael eu cefnogi'n well
- Cyflwyno rhaglenni 56arbenigol
- Dibynnol ar y dasg
- Gwella cynnydd academiaidd
- Annog gwell dealltwriaeth
- Codi cyrhaeddiad
- Datblygu sgiliau disgyblion
- Annog cydweithrediad
- Gwella perthnasoedd myfyrwyr-athrawon
- Gwella dymameg grŵp
- Gwella perthnasoedd cyfoedion
- Gwella ymddygiad dosbarth
- Arall — nodwch resymau eraill y tu ôl i'ch dewisiadau grwpio.

Cario Dewisiadau Dethol o "C8 ymlaen. Beth yw'r rhesymau dros ddefnyddio'r grwpiau uchod yn eich ysgol gyda PHOB plentyn/person ifanc? Dewiswch bob un sy'n berthnasol."

C9. Isod mae'r rhesymau a ddewiswyd gennych chi dros grwpio **POB** myfyriwr. Rhowch safle i'r rhain yn nhrefn pwysigrwydd - lle mae 1 yn bwysicaf (llusgo a gollwng yn nhrefn y safle).

- _____ Maint dosbarth mawr
- _____ Rhwyddineb addysgu mewn grwpiau llai
- _____ Materion staffio
- _____ Cyfyngiadau gofod

- _____ Cyfyngiadau adnoddau
- _____ Lleihau materion ymddygiad
- _____ Dysgwyr ag ADY yn cael eu cefnogi'n well
- _____ Cyflwyno rhaglenni arbenigol
- _____ Dibynnol ar y dasg
- _____ Gwella cynnydd academaidd
- _____ Annog gwell dealltwriaeth
- _____ Codi cyrhaeddiad
- _____ Datblygu sgiliau disgyblion
- _____ Annog cydweithrediad
- _____ Gwella perthnasoedd myfyrwyr-athrawon
- _____ Gwella dymameg grŵp
- _____ Gwella perthnasoedd cyfoedion
- _____ Gwella ymddygiad dosbarth
- _____ Arall — nodwch resymau eraill y tu ôl i'ch dewisiadau grwpio.

C10. Rhestrwch unrhyw raglenni arbenigol rydych chi'n eu defnyddio gyda **PHOB** myfyriwr.

Bydd cwestiynau 11-17 yn canolbwyntio'n benodol ar grwpiau a ddefnyddir i gefnogi dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY).

C11. Wrth feddwl am ddysgwyr ag **ADY**, beth yw'r rhesymau dros ddefnyddio'r grwpiau o'ch dewis? Dewiswch bob un sy'n berthnasol.

- Maint dosbarth mawr
- Rhwyddineb addysgu mewn grwpiau llai
- Materion staffio
- Cyfyngiadau gofod
- Cyfyngiadau adnoddau
- Lleihau materion ymddygiad
- Dysgwyr ag ADY yn cael eu cefnogi'n well
- Cyflwyno rhaglenni arbenigol
- Dibynnol ar y dasg
- Gwella cynnydd academaidd

- Annog gwell dealltwriaeth
 - Codi cyrhaeddiad
 - Datblygu sgiliau disgyblion
 - Annog cydweithrediad
 - Gwella perthnasoedd myfyrwyr-athrawon
 - Gwella dymameg grŵp
 - Gwella perthnasoedd cyfoedion
 - Gwella ymddygiad dosbarth
 - Arall — nodwch resymau eraill y tu ôl i'ch dewisiadau grwpio.
-

Cario Dewisiadau Dethol Ymlaen o "Bydd Cwestiynau 11-17 yn canolbwyntio'n benodol ar grwpiau a ddefnyddir i gefnogi dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY). C11. Wrth feddwl am ddysgwyr ag ADY, beth yw'r rhesymau dros ddefnyddio'r grwpiau o'ch dewis? Dewiswch bob un sy'n berthnasol."

C12. Isod mae'r rhesymau a ddewiswyd gennych chi dros grwpio dysgwyr ag ADY. Rhowch safle i'r rhain yn nhrefn pwysigrwydd - lle mae 1 yn bwysicaf (llusgo a gollwng yn nhrefn y safle).

- _____ Maint dosbarth mawr
- _____ Rhwyddineb addysgu mewn grwpiau llai
- _____ Materion staffio
- _____ Cyfyngiadau gofod
- _____ Cyfyngiadau adnoddau
- _____ Lleihau materion ymddygiad
- _____ Dysgwyr ag ADY yn cael eu cefnogi'n well
- _____ Cyflwyno rhaglenni arbenigol
- _____ Dibynnol ar y dasg
- _____ Gwella cynnydd academaidd
- _____ Annog gwell dealltwriaeth
- _____ Codi cyrhaeddiad
- _____ Datblygu sgiliau disgyblion
- _____ Annog cydweithrediad
- _____ Gwella perthnasoedd myfyrwyr-athrawon
- _____ Gwella dymameg grŵp
- _____ Gwella perthnasoedd cyfoedion
- _____ Gwella ymddygiad dosbarth
- _____ Arall — nodwch resymau eraill y tu ôl i'ch dewisiadau grwpio.

Q13. Rhestrwch unrhyw raglenni arbenigol rydych chi'n eu defnyddio gyda dysgwyr ag **ADY**.

Q14. Wrth feddwl am amllder grwpio dysgwyr ag **ADY** yn eich ysgol, ar gyfartaledd, sawl gwaith y dydd mae plant/pobl ifanc yn cael eu rhoi mewn grwpiau?

- Nid yw myfyrwyr yn cael eu grwpio bob dydd
- 1 awr
- 2 awr
- 3 awr
- 4 awr
- 5 awr
- Trwy'r dydd

Dangos y Cwestiwn Hwn:

Os C14. Wrth feddwl am amllder grwpio dysgwyr ag ADY yn eich ysgol, ar gyfartaledd, sut m... = Nid yw myfyrwyr yn cael eu grwpio bob dydd

C15. Os nad yw grwpiau'n rhan o'r drefn ddyddiol, ar gyfartaledd, sawl gwaith yr wythnos mae dysgwyr ag **ADY** yn cael eu rhoi mewn grwpiau?

- Unwaith
- Dwywaith
- Tair gwaith
- Pedair gwaith
- Pump neu fwy

16. Pa mor aml mae grwpiau'n cael eu hailasesu ar gyfer dysgwyr ag **ADY**?

- Wythnosol

- Misol
 - Fesul hanner tymor
 - Fesul tymor
 - Yn flynyddol
 - Arall - nodwch unrhyw amser arall
-

Q17. Yn eich barn chi, beth yw prif fanteision addysgol grwpiau a ddefnyddir yn eich ysgol ar gyfer dysgwyr ag **ADY**?

Q18. Yn eich barn chi, beth yw prif fanteision addysgol grwpiau a ddefnyddir yn eich ysgol ar gyfer **POB** plentyn/person ifanc?

C19. A oes newidiadau wedi'u gwneud i'r ffordd mae dysgwyr ag **ADY** wedi cael eu grwpio yn ystod y pandemig? Os felly, sut maen nhw wedi newid?

C20. Beth yw eich blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol mewn perthynas â sut rydych chi'n defnyddio grwpiau ar ôl y pandemig ar gyfer cymorth dysgu i ddysgwyr ag **ADY**?

C21. Beth, os rhywbeth, ydych chi wedi'i ddysgu am grwpio o'r pandemig?

C22. Faint o blant/pobl ifanc sydd gennych chi ar y gofrestr AAA yn eich ysgol? (os ydych chi'n ansicr o'r union ffigur, defnyddiwch ffigur bras).

Q23. Faint o blant/pobl ifanc ydych chi'n disgwyl eu cael ar y gofrestr ADY newydd yn eich ysgol? (os ydych chi'n ansicr o'r union ffigur, defnyddiwch ffigur bras).

Atodiad 2 — Strwythur y grŵp ffocws

Cynhesu	<p>Mynd o gwmpas y grŵp:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ers faint ydych chi wedi bod yn dod? 2. Beth fydddech chi'n ei ddweud eich bod chi'n ei wneud fel arfer yn y grŵp hwn?
Techneg cadair wag	<p>Nodwch y gadair wag. Os oedd rhywun yn ymuno â'r grŵp hwn — ewch o gwmpas ar gyfer pob cwestiwn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Beth fydddech chi'n ei ddweud wrthyn nhw sy'n dda am y grŵp — beth ydych chi'n ei hoffi am ddod i'r grŵp? 2. Beth fydddech chi'n ei ddweud wrthyn nhw sydd ddim cystal am y grŵp — beth nad ydych chi'n ei hoffi am ddod i'r grŵp? 3. Beth sydd angen iddyn nhw ei wybod am y grŵp, beth fydddech chi'n ei ddweud?
Pandemig/Ôl-bandemig	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yn ystod y pandemig, sut newidiodd eich profiad o gael eich addysgu yn y grŵp hwn? 2. Beth ddigwyddodd o ran cymorth dysgu? Sut wnaeth hyn gymharu â sut roeddech chi'n cael eich cefnogi cyn y pandemig? 3. Yn eich barn chi, beth yw'r pethau pwysig mae angen i athrawon feddwl amdany'n nhw wrth roi dysgwyr mewn grwpiau? 4. Beth hoffech chi ei weld o ran grwpiau a grwpio yn yr ysgol yn y dyfodol?

Atodiad 3 — Canllaw pwnc ar gyfer cyfweiliadau disgyblion

1. Beth yw enw eich grŵp? Ydych chi mewn unrhyw grwpiau eraill?
2. Beth yw enwau grwpiau eraill? Beth yw'r gwahaniaeth rhwng y grwpiau?
3. Beth yw eich hoff beth [am y grŵp]? A'ch ail hoff beth?
4. Beth nad ydych chi'n ei hoffi am fod yn [y grŵp]? Beth arall nad ydych chi'n ei hoffi?
5. Pa grŵp yw eich hoff un chi? Pam? Pa rai nad ydych chi'n eu hoffi? Pam?
6. Yn ystod y pandemig, sut newidiodd y grŵp/grwpiau?
7. Sut oedd hyn yn teimlo?
8. Yn eich barn chi, beth mae angen i athrawon feddwl amdano wrth roi dysgwyr mewn grwpiau? Pam?
9. [Wrth feddwl am un o'r grwpiau rydych chi'n perthyn iddyn nhw] Sut ydych chi'n teimlo pan fyddwch chi'n ymuno â'ch grŵp?
10. Beth hoffech chi ei weld yn y dyfodol i grwpiau?

Atodiad 4 — Canllaw pwnc ar gyfer cyfweiliadau athrawon

1. Pa wahanol fathau o grwpiau ydych chi'n eu haddysgu yn ystod wythnos ysgol arferol?
2. Allwch chi ddisgrifio'r ffordd y defnyddir grwpio yn gyffredinol yn eich lleoliad i gefnogi dysgwyr ag ADY.
3. A allwch chi ddisgrifio pwrpas y grŵp rydym ni'n canolbwyntio arno ar gyfer yr ymchwil hwn.
4. Beth yw anghenion penodol dysgwyr o fewn y grŵp?
5. Beth yw natur y cymorth dysgu a ddarperir o fewn y grŵp? Beth ydych chi'n ei weld fel manteision addysgol y grŵp?
6. Sut mae dysgwyr yn ymateb i fod yn y grŵp? Sut maen nhw'n teimlo fel arfer am ddod i'r grŵp?
7. Ydy'r grŵp yn cyflwyno unrhyw heriau i chi a/neu i ddysgwyr?
8. Sut effeithiodd y pandemig ar drefniadau ar gyfer cymorth dysgu o ran y grŵp hwn? Allwch chi ddweud rhywbeth am effaith y pandemig ar grwpio ar gyfer cymorth dysgu yn gyffredinol.
9. Beth yw eich blaenoriaethau ar ôl y pandemig ar gyfer defnyddio grwpiau ar gyfer cymorth dysgu?